

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Eleanor Šmejkalová

**OPČNÍ PROTOKOL K ÚMLUVĚ O ODSTRANĚNÍ VŠECH FOREM
DISKRIMINACE ŽEN**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Stanislava Hýbnerová, CSc.

Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 6. června 2015

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. června 2015

Autorka diplomové práce

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji doc. PhDr. Stanislavě Hýbnerové CSc. za odborné vedení diplomové práce a rady při jejím psaní a také za to, že umožnila mé studium na Université Libre de Bruxelles, kde tato práce vznikla.

OBSAH

OBSAH	- 4 -
SEZNAM ZKRATEK	- 6 -
ÚVOD	- 7 -
1. OKOLNOSTI PŘIJETÍ OPČNÍHO PROTOKOLU K ÚMLUVĚ O ODSTRANĚNÍ VŠECH FOREM DISKRIMINACE ŽEN, ZMĚNY, KTERÉ PŘINÁŠÍ, A JEJICH VÝZNAM.	- 9 -
1.1. Okolnosti vzniku Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen a prostředky ochrany v ní obsažené.	- 9 -
1.1.1. Úmluva, její vznik a struktura.	- 10 -
1.1.2. Výbor pro odstranění diskriminace žen.	- 12 -
1.1.3. Zprávy smluvních států dle článku 18.	- 14 -
1.1.4. Mezistátní spory o interpretaci a implementaci CEDAW	- 15 -
1.1.5. Všeobecná doporučení výboru.	- 16 -
1.2. Důvody pro přijetí Opčního protokolu a proces jeho vzniku.	- 16 -
1.3. Změny, které přináší Opční protokol.	- 19 -
1.3.1. Oznámení osob či skupin osob.	- 20 -
1.3.2. Vyšetřování závažného a systematického porušování práv zaručených Úmluvou.	- 23 -
2. SROVNÁNÍ S TŘETÍM OPČNÍM PROTOKOLEM K ÚMLUVĚ O PRÁVECH DÍTĚTE.	- 25 -
2.1. Důvody pro přijetí Opčního protokolu.	- 26 -
2.2. Ochranné prostředky třetího Opčního protokolu k CRC.	- 28 -
2.2.1. Oznámení jednotlivců nebo skupin jednotlivců.	- 29 -
2.2.2. Mezistátní oznámení	- 31 -
2.2.3. Vyšetřování závažného a systematického porušování	- 32 -
2.3. Srovnání s Opčním protokolem k CEDAW.	- 33 -
3. SROVNÁNÍ OCHRANNÝCH NÁSTROJŮ POSKYTNUTÝCH ÚMLUVOU O ODSTRANĚNÍ VŠECH FOREM RASOVÉ DISKRIMINACE.	- 35 -
3.1. Nástroje implementace Úmluvy.	- 36 -
3.1.1. Periodické zprávy států.	- 36 -
3.1.2. Mezistátní stížnosti.	- 38 -

3.1.3. Sdělení jednotlivých osob nebo skupin osob.	- 38 -
3.1.4. Posuzování petic a zpráv z poručenských a nesamosprávných území. .-	41 -
3.1.5. Preventivní opatření – včasné varování a postup pro naléhavé případy.	- 42 -
3.2. Srovnání ochranných prostředků CERD s ochrannými prostředky Opčního protokolu k CEDAW.	- 42 -
4. ROZBOR VYBRANÝCH INDIVIDUÁLNÍCH STÍŽNOSTÍ ŘEŠENÝCH VÝBOREM PRO ODSTRANĚNÍ DISKRIMINACE ŽEN.	- 46 -
4.1. Násilí na ženách.	- 46 -
4.1.1. A. T. v. Maďarsko.	- 46 -
4.1.2. Abramova v. Bělorusko.	- 48 -
4.2. Reprodukční zdraví.	- 49 -
4.2.1. A.S. v. Maďarsko.	- 49 -
4.3. Pracovní otázky.	- 52 -
4.3.1. R. K. B. v. Turecko.	- 52 -
4.4. Otázky identity.	- 53 -
4.4.1. Cristina Muñoz-Vargas y Sainz de Vicuña v. Španělsko.	- 53 -
5. VYŠETŘOVÁNÍ ZÁVAŽNÉHO A SYSTEMATICKÉHO PORUŠOVÁNÍ PRÁV V CIUDAD JUÁREZ V MEXIKU.	- 55 -
5.1. Průběh vyšetřování.	- 55 -
5.2. Závěry vyšetřování a nápravná doporučení.	- 56 -
5.3. Odpověď mexické vlády.	- 58 -
ZÁVĚR.	- 60 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.	- 62 -
RESUMÉ.	- 69 -
RESUMÉ IN ENGLISH.	- 70 -

SEZNAM ZKRATEK

ACERWC	<i>Africký výbor expertů pro práva a blaho dítěte</i>
CEDAW	<i>Úmluva pro odstranění všech forem diskriminace žen</i>
CERD	<i>Úmluva pro odstranění všech forem rasové diskriminace</i>
CRC	<i>Úmluva pro práva dítěte</i>
čl.	<i>článek</i>
ESLP	<i>Evropský soud pro lidská práva</i>
IACrHR	<i>Meziamerický soud pro lidská práva</i>
IACHR	<i>Meziamerická komise pro lidská práva</i>
OP3-CRC	<i>třetí Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte zavádějící postup předkládání oznámení</i>
OSN	<i>Organizace spojených národů</i>
p.	<i>paragraf</i>
r.	<i>rok</i>
s.	<i>strana</i>
UDHR	<i>Všeobecná deklaráce lidských práv</i>
UNGA	<i>Valné shromáždění Organizace spojených národů</i>
UNTC	<i>Sbírka smluv Organizace spojených národů</i>

ÚVOD

„*Studie práv žen ukazuje zvětšující se ambice, šíři a komplexnost hnutí lidských práv. Vidíme šíření nástrojů a institucí, světových konferencí a iniciativ neziskových organizací, aktivních návrhů v mnoha různých směrech a rostoucí konflikty o premisy a cíle v rámci ženského hnutí samotného.*“¹ Mezinárodní právní rámec ochrany práv žen je jistě jedním z velkých milníků v boji žen za rovnoprávné postavení a za zvýšení ochrany jejich práv. „*Spletitost [cílů a strategií feministických hnutí v oblasti lidských práv] a různé proudy obhajování a kritiky, idealismu i skepticismu, chápání sexuality a genderu, a samozřejmě pohled na rovnost jsou zachyceny v inovativní a ambiciózní smlouvě,*“² Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (dále jen „CEDAW“ nebo „Úmluva“). Tato Úmluva však od počátku postrádala efektivní mechanismus implementace – řízení o oznámení osob. Tento postup byl sice navržen při sepisování Úmluvy, avšak nakonec nebyl ženám dopřán s tím, že práva žen a jejich porušování se nepovažuje za srovnatelně závažné se závažností rasové diskriminace či mučení.

Práce se zabývá mezinárodním dokumentem, který přináší ženám dva zásadní mechanismy ochrany jejich práv, a to možnost podat individuální oznámení proti státu, který porušil jejich práva, anebo pravomoc Výboru pro odstranění diskriminace žen provádět šetření závažného a systematického porušování práv zaručených Úmluvou. Jde tedy o Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (dále jen „Protokol“ nebo „Opční protokol k CEDAW“) přijatý roku 1999, který nabyl účinnosti o rok později.

První kapitola se zaměřuje na nastínění kontextu, ve kterém byl Protokol přijat, a důvodů, jež k jeho vypracování vedly. Představuje CEDAW, její vznik a mechanismy implementace v ní obsažené. Tyto mechanismy, ukázavše se jako naprosto nedostatečné pro účinnou ochranu lidských práv žen, daly pak vzniknout potřebě nového dokumentu – Opčního protokolu –, jenž by zavedl účinné prostředky, kterými by se ženy mohly bránit

¹ STEINER, Henry J., Philip ALSTON a Ryan GOODMAN. *International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals: Text and Materials*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2007, xxxix, 1492 s. ISBN 9780199279425, s. 175.

² STEINER, H. op. cit. 1, s 175.

diskriminaci, s níž se denně musejí potýkat, jak ze strany států, tak i soukromých subjektů. Kapitola detailně popisuje oba mechanismy implementace zavedené Protokolem.

Druhá a třetí kapitola se zabývají srovnáním Protokolu a prostředků ochrany v něm stanovených s podobnými mechanismy poskytnutými v rámci ochrany práv dítěte třetím Opčním protokolem k Úmluvě o právech dítěte a v rámci Úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace. Oba dokumenty se ochrany žen bezprostředně týkají vzhledem k tomu, že mladé dívky do osmnácti let a barevné ženy (*women of color*) představují zvláště zranitelné skupiny diskriminovaných žen. Proto má srovnání s těmito dokumenty zvláštní význam.

Ve čtvrté a páté kapitole se práce zaměřuje na praktickou stránku Opčního protokolu k CEDAW. Ve čtvrté kapitole je popsáno pět rozhodnutí Výboru o individuálních oznámeních podaných ženami, které se staly obětí porušení svých práv vyplývajících z CEDAW jedním z jejích smluvních států. Pro lepší ilustraci postupu rozhodování Výboru jsou oznámení rozdělena tematicky dle oblastí práv, kterých se týkají. Oblasti zahrnuté jsou: násilí na ženách, reprodukční zdraví, pracovní otázky a otázky identity. V páté kapitole je pak stručně popsána první zpráva Výboru o vyšetřování závažného a systematického porušování práv zaručených Úmluvou, a to zpráva o vyšetřování týkající se únosů, znásilňování a vražd žen ve městě Juárez ve státě Chihuahua.

Text je dokončen k datu 24. května 2015.

1. Okolnosti přijetí Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen, změny, které přináší, a jejich význam.

1.1. Okolnosti vzniku Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen a prostředky ochrany v ní obsažené.

Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen je klíčovým mezinárodním lidskoprávním instrumentem a jediným výhradně adresovaným ženám.³ Úmluva vlastně konstituuje „mezinárodní listinu práv žen“⁴ a jde tak o významný mezník v boji žen o rovná práva. „Úmluva se vztahuje na všechny formy diskriminace žen a neomezuje se na specifické oblasti v ní upravené.“⁵ „Její záběr je široký a vyžaduje po smluvních státech, aby se vypořádaly s tím, jak je výkon uznaných lidských práv nepříznivě ovlivněn rozdíly činěnými na základě pohlaví, vyloučením a stereotypy. Přičemž zavazuje smluvní státy s ohledem na opatření orgánů veřejné moci, zákony a politiku tak jako dřívější [Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace], [a zároveň] rozšiřuje chápání lidských práv tak, že vyžaduje, aby smluvní státy předcházely diskriminačnímu jednání nestátních (soukromých) subjektů, včetně rodiny, komunity a komerčního sektoru, nebo za ně ukládaly sankce.“⁶

„Tato Úmluva je jednou z širěji ratifikovaných [úmluv] v systému Spojených národů.“⁷ K březnu 2015 ji ratifikovalo 188 států.⁸ „Ovšem její ustanovení podléhají značnému počtu prohlášení a výhrad. Což nejen že podryvá její účinnost, ale má také dopad na Výbor [pro odstranění diskriminace žen] při jeho práci.“⁹ Československo podepsalo tuto Úmluvu 17. července 1980 s výhradou, kterou následně při její ratifikaci

³ RUDOLF, Beate, Marsha A. FREEMAN a C. CHINKIN. *The UN Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women: a Commentary*. New York: Oxford University Press, 2012, Oxford Commentaries on International Law. ISBN 0199565066, s. 2.

⁴ BOUTROS-GHALI, Boutros. *The United Nations and the Advancement of Women, 1945-1996*. Rev. ed. New York: Dept. of Public Information, United Nations, c1996, 845 p. ISBN 92-110-0603-1; RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 2.

⁵ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 2.

⁶ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 2.

⁷ SMITH, Rhona K. *Textbook on International Human Rights*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2012, xxvii, 411 s. ISBN 9780199603343, s. 77.

⁸ United Nations Treaty Collection (UNTC): 8. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. UNITED NATIONS. *United Nations Treaty Collection* [online]. 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-8&chapter=4&lang=en#17.

⁹ SMITH, R. op. cit. 7, s. 77.

16. února 1982 potvrdilo.¹⁰ Výhrada se týkala řešení sporů o výklad Úmluvy, a tedy prvního paragrafu článku 29. Československá vláda si vyhradila, že spory ohledně výkladu Úmluvy se nebudou řešit mezinárodní arbitráží, nýbrž rovnou u Mezinárodního soudního dvora.¹¹ „Dne 26. dubna 1991 však československá vláda uvědomila generálního tajemníka [OSN] o svém rozhodnutí tuto výhradu stáhnout.“¹²

1.1.1. Úmluva, její vznik a struktura.

Historicky prvním dokumentem, který se výslovně zabývá otázkou diskriminace na základě pohlaví, je Charta OSN.¹³ Nedlouho poté následovala Všeobecná deklarace lidských práv (UDHR) přijatá Valným shromážděním 10. prosince 1948, při jejímž vytváření to byla právě Komise pro postavení žen, která se zasadila o to, aby „byla zachována formulace ‚rovná práva pro muže a ženy‘ z Preambule Charty i pro UDHR.“¹⁴ Tato Komise dále vypracovala návrhy na tři úmluvy, které byly zaměřeny na konkrétní oblasti, ve kterých jsou ženy znevýhodněny: Úmluva o politických právech žen (1952), Úmluva o státním občanství vdaných žen (1957) a Úmluva o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství (1962).¹⁵ „Úmluvy sice zakotvují významné a závazné principy rovnosti, ale jsou [příliš] specifické a omezené ve svém předmětu a postrádají jakýkoli kontrolní mechanismus.“¹⁶ V 60. letech 20. století již bylo evidentní, že lakonická úprava zákazu diskriminace výkonu práv žen v Chartě a UDHR nedostačuje a že „rozsáhlá diskriminace žen nadále existuje.“¹⁷ A tak si ještě před přijetím dvou paktů OSN, Mezinárodního paktu o občanských a politických právech¹⁸ a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech,¹⁹

¹⁰ UNTC op. cit. 8.

¹¹ United Nations, *Treaty Series*, Treaties and International Agreements Registered or Filed and Recorded with the Secretariat of the United Nations, New York 1990, vol. 1249, p 123.

¹² UNTC op. cit. 8.

¹³ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 4; V preambuli zmiňuje „rovná práva žen a mužů“ a třetí odstavec prvního článku zahrnuje mezi úkoly OSN prosazování a podporování respektování lidských práv a základních svobod pro všechny bez rozdílu zakládajícího se na *inter alia* pohlaví.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid, s. 5; srov. ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, xii, 170 s. Beckova skripta. ISBN 978-807-4003-189, str. 23.

¹⁷ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), adopted by G. A. Res. 180, U.N. GAOR, 34th. Sess. Sup No. 46, at 193, U.N. Doc. A/34/46 (1979), Preamble paragraf 6.

¹⁸ International Covenant on Civil and Political Rights (adopted 16 December 1966, entered into force 23 March 1976) 999 UNTS 171 (ICCPR).

¹⁹ International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (adopted 16 December 1966, entered into force 03 January 1976) UNTS I-14531 (ICESCR).

ženy uvědomily nedostatky obecné úpravy rovnosti a nediskriminace a hledaly dokument, který by identifikoval a odsoudil jednotlivé a mnohočetné projevy diskriminace, se kterými se ženy na celém světě musely – a stále musejí – potýkat.²⁰

Prvním krokem na cestě ke vzniku Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen bylo přijetí Deklarace o odstranění všech forem diskriminace žen (DEDAW).²¹ Jako rezoluce Valného shromáždění není DEDAW právně závazná, avšak dohoda na principech v ní uvedených výrazně usnadnila posunutí se od nezávazného dokumentu k pozdější závazné mezinárodní smlouvě.²² Tento proces byl zahájen, když polský delegát v Komisi pro postavení žen (CSW) navrhl vypracování mezinárodní úmluvy méně než rok po přijetí DEDAW.²³ V roce 1975 Světový akční plán vzešlý z konference v Mexico City vyzval k přidělení vysoké priority přípravě a přijetí úmluvy o odstranění diskriminace žen, která by obsahovala účinné prostředky k její implementaci.²⁴ „Komise pro postavení žen dokončila svou práci na návrhu Úmluvy v roce 1977 a předala jej Valnému shromáždění, kde byl podrobně zkoumán Třetím výborem.“²⁵ Úmluva byla přijata rezolucí Valného shromáždění číslo 34/180 dne 18. prosince 1979 se 130 hlasy ve prospěch, žádným proti a deseti abstencemi.²⁶ K podpisu byla otevřena na konferenci v Kodani 1980, kde ji podepsalo šedesát čtyři států, a účinnosti nabyla 3. září 1981 třicet dní poté, co dvacátý stát, Svatý Vincent a Grenadiny, předložil ratifikační listinu Generálnímu tajemníkovi OSN v souladu s článkem 27(1) Úmluvy.²⁷ Nutno zmínit, že Spojené státy Úmluvu ještě neratifikovaly, ačkoli ji podepsaly již 17. července 1980.

²⁰ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 5.

²¹ UNGA Res 2263 (XXII) (přijata 7. listopadu 1967); RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 5.

²² RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 6.

²³ Ibid, s. 5.

²⁴ World Plan of Action for the Implementation of the Objectives of the International Women's Year, the Declaration of Mexico on the Equality of Women and their Contribution to Development and Peace, UN Doc E/CONF.66/34 (76.IV.1) Part 1; RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 7.

²⁵ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 7.

²⁶ UN Doc A/Res/34/180, United Nations Bibliographic Information System. UNITED NATIONS. UNBIS: United Nations Bibliographic Information System [online]. - [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?profile=voting&index=.VM&term=ares34180>; zdržely se: Bangladéš, Brazílie, Komory, Haiti, Mali, Mauritanie, Mexiko, Maroko, Saudská Arábie a Senegal, nehlasovaly Albánie, Džibutsko, Dominika, Rovnicková Guinea, Írán, Malawi, Papua Nová Guinea, Svatá Lucie, Seychely.

²⁷ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 7.

Podle Vídeňské úmluvy o smluvním právu (1969) jsou však povinny zdržet se všeho jednání, které by mohlo mařit předmět a účel Úmluvy.²⁸

„Název CEDAW obsahuje klasický občansko-politický problém, diskriminaci, ale obsah práv této konvence a práce Výboru se pohybují v daleko širším rozmezí.“²⁹ Text CEDAW je organizován do preambule a šesti částí. Články 1 – 6 obsahují obecné povinnosti smluvních stran, tak jako článek 24.³⁰ Články 1 – 5 a 24 též představují „výkladový rámec“³¹ Úmluvy. Část II., tedy články 7 – 9, upravuje konkrétní závazky smluvních stran v oblasti veřejného života a občanských a politických práv, na tu navazují ustanovení části III (články 10 - 14) týkající se hospodářských a sociálních práv, části IV (články 15 – 16) upravující právní status, včetně postavení v rámci rodiny, a části V (články 17 - 22) upravující postavení a fungování Výboru.³² Poslední část, část VI, obsahuje závěrečná ustanovení Úmluvy. Nutno dodat, že vzhledem k tomu, že právo ochrany lidských práv operuje ve státocentrickém rámci, i sama Úmluva přistupuje k rovnosti mezi muži a ženami uvnitř jednotlivých států, a ne tedy mezi ženami ve všech státech na planetě.³³

1.1.2. Výbor pro odstranění diskriminace žen.

„Výbor pro odstranění diskriminace žen [dále jen „Výbor“] je hlavním mezinárodně smluvním orgánem odpovědným za kontrolování snah států chránit a prosazovat lidská práva žen, obzvláště ta práva garantovaná Úmluvou.“³⁴ Začal fungovat v roce 1982 poté, co Úmluva nabyla účinnosti.³⁵

„Výbor je ustanoven článkem 17 Úmluvy. Prvotně se skládal z osmnácti expertů, ale od přistoupení třicátého pátého smluvního státu má dvacet tři odborníků. Členové

²⁸ Vídeňská úmluva o smluvním právu (1969), přijata 23. května 1969, v účinnosti od 27. ledna 1980, UNTS I-18232, čl. 18; RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 6.

²⁹ STEINER, H. op. cit. 1, s. 175.

³⁰ Srov. RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 8; srov. CUSACK, Simone a Lisa PUSEY. CEDAW and the Rights to Non-Discrimination and Equality. *Melbourne Journal of International Law*. 2013, roč. 14, č. 1. 54 - 92. Melbourne, ISSN 14448602, s. 57.

³¹ CUSACK, S. op. cit. 30, s. 57.

³² RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 8: „Strukturu Úmluvy lze pro účely její aplikace snáze pochopit, určíme-li, že články 1 – 5 popisují obecné závazky smluvních států a tvoří rámec interpretace pro specifické závazky uvedené v člancích 6 – 16 články 17 – 22 zakotvují kontrolní mechanismus a závěrečné články stanovují administrativní a další detaily.“ Srov. CUSACK, S. op. cit. 30, s. 57.

³³ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 8.

³⁴ CUSACK, S. op. cit. 30.

³⁵ SMITH, R. op. cit. 7, s. 77.

jsou voleni tajným hlasováním z nominací smluvních států. Obecně, na rozdíl od ostatních výborů Spojených národů, členové tohoto Výboru jsou téměř výhradně ženy.³⁶ Členové jsou voleni na čtyři roky.³⁷

Na základě Úmluvy se Výbor měl scházet vždy jednou ročně na dobu nepřesahující dva týdny za účelem projednání zpráv smluvních stran dle článku 18.³⁸ To se výrazně lišilo od všech ostatních výborů, které nemají stanovenou žádnou maximální délku schůze.³⁹ Toto omezení značně ztěžovalo práci Výboru, a tak bylo pozměněno v roce 1995, tuto novelizaci však z nejasných důvodů zatím neratifikoval dostatečný počet smluvních států, aby mohla nabýt účinnosti.⁴⁰ V mezidobí se tedy Výbor schází na dvě třítýdenní zasedání, ačkoli byl Valným shromážděním OSN oprávněn ke třem.⁴¹ „První schůze Smluvních států se konala 16. dubna 1982, na které byly zvoleni první členové Výboru. Prvé zasedání Výboru se konalo od 18. do 22. října 1982.“⁴²

„Primární funkcí Výboru předpokládanou v Úmluvě je posuzování pokroku, jehož bylo dosaženo při plnění Úmluvy, prostřednictvím podávání zpráv (článek 18), tato byla později doplněna [posuzováním] individuálních stížností a vyšetřováním [závažného a systematického porušování práv stanovených Úmluvou na základě] Opčního protokolu.“⁴³

„Od roku 1987 se Výbor účastní setkání Předsedů Orgánů lidskoprávních smluv, jenž je fórem, na kterém jsou diskutovány problémy společné lidskoprávním smluvním orgánům, a v němž jsou zefektivňovány pracovní metody. Tato setkání ovlivňují práci Výboru a naopak.“⁴⁴ „Výbor se snaží o větší efektivitu především rozšířením zdrojů informací. Požádal např. Divizi pro povznesení žen Sekretariátu OSN v New Yorku, aby pro potřeby [Výboru] kompilovala statistické údaje získávané z oficiálních zdrojů OSN. O relevantní údaje požádal [Výbor] i mezinárodní organizace přidružené k OSN,

³⁶ SMITH, R. op. cit. 7, s. 77; srov. CEDAW op. cit. 17, čl. 17(2)..

³⁷ CEDAW op. cit. 17, Čl. 17(5).

³⁸ CEDAW op. cit. 17, Čl. 20.

³⁹ SMITH, R. op. cit. 7, s. 77.

⁴⁰ SMITH, R. op. cit. 7, s. 77.

⁴¹ General Assembly Resolution 62/218, *Convention on Elimination of All Forms of Discrimination against Women*, A/RES/62/218, adopted on 22 February 2007, available at undocs.org/A/RES/62/218; SMITH, R. op. cit. 7, s. 77.

⁴² RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 476.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

především UNESCO a MOP. Snaží se též kontaktovat a povzbuzovat nevládní organizace k zasílání neformálních informací o hlavních problémech žen ze zemí předkládajících pravidelné zprávy.“⁴⁵

Důležitou součástí práce Výboru je interpretace ustanovení Úmluvy. „*Jak Výbor vykládá [Úmluvu], jednotnost a přesvědčivost odůvodnění jeho interpretace, a jak důsledně a rigorózně Úmluvu aplikuje na individuální situace žen, má přímý vliv na efektivnost Úmluvy jako nástroje na prosazování práv žen. Také se dotýkají jména a vnímání legitimacy Výboru a současně jeho schopnosti ovlivnit, jak smluvní strany a ostatní smluvní a [jiné] orgány přistupují k lidským právům žen.*“⁴⁶ „*I když [Výbor] nemá formální pravomoc závazně interpretovat Úmluvu, nutně musí vykládat její ustanovení v průběhu své kontrolní práce. Nově přijímaná doporučení svědčí o tom, že si [Výbor] postupně osvojuje aktivnější interpretační přístup k Úmluvě, což by mohlo napomoci smluvním stranám při sestavování zpráv, jakož i nevládním organizacím usilujícím na národní úrovni o zlepšení stavu práv žen. O tom svědčí dvě všeobecná doporučení [Výboru], která státům poskytují jasný návod, jak aplikovat Úmluvu ve speciálních situacích: všeobecné doporučení 19 z r. 1992 týkající se násilí na ženách, což je téma, které není Úmluvou nijak speciálně pokryté, a všeobecné doporučení 21 z r. 1994 týkající se ustanovení Úmluvy upravujících státní občanství, právní způsobilost a problematiku manželství a rodinného práva (Čl. 9, 15 a 16).*“⁴⁷

Výbor také podává prostřednictvím Hospodářské a sociální rady každý rok zprávu Valnému shromáždění a může předkládat návrhy a všeobecná doporučení založená na prostudování zpráv a informací zaslaných státy, smluvními stranami.⁴⁸

1.1.3. Zprávy smluvních států dle článku 18.

Státy se v Úmluvě zavázaly předkládat Generálnímu tajemníkovi OSN periodické zprávy o „*legislativních, soudních, administrativních nebo jiných opatření, jež přijaly za účelem uvedení ustanovení Úmluvy v život, a o pokroku, jenž byl v tomto směru dosažen.*“⁴⁹ Státy

⁴⁵ ŠTURMA, P. op. cit. 16, s. 23; srov. COOK, Rebecca J. Women's International Human Rights Law: The Way Forward. *Human Rights Quarterly*. 1993, roč. 12, č. 2, s. 230-261. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/762538>, s. 253.

⁴⁶ CUSACK, S. op. cit. 30.

⁴⁷ ŠTURMA, P. op. cit. 16, s. 23.

⁴⁸ CEDAW op. cit. 17, Čl. 21.

⁴⁹ CEDAW op. cit. 17, čl. 18(1).

mají zprávy podávat jednou za čtyři roky anebo kdykoli si je Výbor vyžádá. „Výbor stanovil, aby [byl obsah zpráv rozdělen] na základní informace o politické, právní a sociální situaci ve státě a detailnější specifikaci kroků, které byly učiněny za účelem naplnění cílů Úmluvy.“⁵⁰ „Na svém dvacátém pátém zasedání se Výbor usnesl, že bude někdy nutné si od stran Úmluvy vyžádat mimořádné zprávy na základě článku 18(1)(b), aby tak mohl prošetřit informace týkající se skutečných nebo potenciálních porušení lidských práv žen, pokud existuje zvláštní důvod pro znepokojení z takového porušení.“⁵¹ Do přijetí Opčního protokolu představovaly zprávy smluvních států dle článku 18 jediný kontrolní mechanismus plnění závazků vyplývajících z Úmluvy.

Bohužel, stejně jako ostatní výbory monitorující dodržování lidskoprávních mezinárodních smluv, i Výbor pro odstranění diskriminace žen se potýká s nedodržováním termínů pro předložení zprávy nebo dokonce i jejím nepředložením vůbec ze strany smluvních států.⁵² To značně snižuje efektivitu Výboru při plnění jeho nejobecnějšího mandátu, a tedy „posuzování pokroku, jehož bylo dosaženo při plnění Úmluvy prostřednictvím podávání zpráv.“⁵³

Po obdržení zprávy Výbor nejdříve učiní obecná zjištění týkající se této a jakýchkoli výhrad, které stát proti Úmluvě uplatnil. Dále se v duchu konstruktivního dialogu obrátí na stát, aby s ním prodiskutoval jednotlivé články Úmluvy před tím, než učiní závěrečná zjištění.⁵⁴ Závěrečná zpráva Výboru bývá zaměřena pozitivně, vychází ze silných stránek toho kterého státu a přitom indikuje určité oblasti, na které by se tento měl pro příště zaměřit, a kde je to vhodné, přidává i praktická doporučení ohledně implementace ustanovení Úmluvy.⁵⁵

1.1.4. Mezistátní spory o interpretaci a implementaci CEDAW.

Článek 29 Úmluvy stanoví: „Jakýkoli spor mezi dvěma či více státy, smluvními stranami, pokud jde o výklad nebo provádění této Úmluvy, který nebude vyřešen jednáním, bude na žádost jednoho z nich předán arbitráži. Jestliže se strany do šesti měsíců ode dne žádosti

⁵⁰ SMITH, R. op. cit. 7, s. 77-78.

⁵¹ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 500. Státy, které byly požádány o takovou zprávu, jsou: Svazová republika Jugoslávie (Srbsko a Černá hora), Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Rwanda a Konžská demokratická republika (UN Doc A/59/38, 31st Session (2004) Annex VI).

⁵² Ibid, s. 491.

⁵³ CEDAW op. cit. 17, čl. 17(1).

⁵⁴ SMITH, R. op. cit. 7, s. 78.

⁵⁵ Ibid.

o arbitráž nedohodnou o organizaci arbitráže, může kterákoli ze stran tento spor předat Mezinárodnímu soudnímu dvoru na základě žádosti podané v souladu se Statutem soudního dvora.⁵⁶ K tomuto ustanovení však existuje mnoho výhrad a ještě nikdy nebylo užito.⁵⁷ Práce se jím tedy nebude nijak hlouběji zabývat.

1.1.5. Všeobecná doporučení výboru.

Výbor – tak jako i jiné smluvní orgány lidskoprávních smluv spadajících pod rámec OSN – vydává všeobecná doporučení a činí tak na základě nepřímého oprávnění v článku 21.⁵⁸ „Všeobecná doporučení poskytují návod státům a ostatním k pochopení závazků vyplývajících z Úmluvy a usnadňují konzistentnost v její aplikaci.“⁵⁹ Jsou založena na rozsáhlé práci Výboru při posuzování periodických zpráv států, stejně tak jako na podnětech od sekretariátu, akademiků a expertů z neziskových organizací.⁶⁰ Výbor doposud vydal dvacet devět takových doporučení.⁶¹ Některá z nich jsou zaměřena pouze na pracovní postupy a procedurální otázky, jiná se zabývají hmotnými ustanoveními Úmluvy.

Za zmínku jistě stojí hlavně všeobecné doporučení č. 12 a všeobecné doporučení č. 19 o násilí na ženách. Jde totiž o „významná hmotněprávní a dynamická výkladová doporučení, vzhledem k tomu, že násilí není explicitně předmětem Úmluvy.“⁶²

1.2. Důvody pro přijetí Opčního protokolu a proces jeho vzniku.

Na rozdíl od Výboru pro lidská práva a Výboru pro odstranění rasové diskriminace, již existujících v roce 1979, Výbor pro odstranění diskriminace žen neměl mandát pro posuzování individuálních a mezistátních stížností týkajících se neplnění závazků

⁵⁶ CEDAW op. cit. 17, čl. 29(1).

⁵⁷ United Nations Treaty Collection (UNTC): 8 . Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. UNITED NATIONS. *United Nations Treaty Collection* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-8&chapter=4&lang=en#17.

⁵⁸ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 20.

⁵⁹ Ibid, s. 21.

⁶⁰ Ibid; srov. SMITH, R. op. cit. 7, s. 78.

⁶¹ Committee on the Elimination of Discrimination against Women: General Recommendations. OHCHR. *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights: Committee on the Elimination of Discrimination against Women - General Recommendations* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/comments.htm>.

⁶² RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 21.

z Úmluvy.⁶³ „V průběhu vypracování CEDAW byl postup pro podávání [individuálních] stížností navržen, ale nakonec nebyl přijat. Někteří delegáti [totiž] tvrdili, že takového postupu je třeba pro ‚závažné mezinárodní trestné činy‘ jako apartheid nebo rasová diskriminace spíše než pro diskriminaci žen.“⁶⁴ V Úmluvě byly tedy zakotveny dvě procedury: zprávy smluvních stran dle článku 18 (2.1.3.) a mezistátní spory o interpretaci a implementaci Úmluvy dle článku 29 (2.1.4.). Jak bylo již předesláno v předchozí části, tyto mechanismy zdaleka nestačily pro efektivní vynucení práv v Úmluvě stanovených.

Již v počátcích fungování Výboru bylo jasné, že jeho kontrolní mechanismy jsou omezené v porovnání s jinými podobnými výbory ochrany lidských práv.⁶⁵ „Sami jednotliví členové Výboru [brzy] přednesli možnost posílení Úmluvy a Výboru přijetím opčního protokolu, který by zahrnoval řízení o oznámení.“⁶⁶ „Posílení rámce mezinárodních lidských práv žen a dívek bylo [také] jedním z požadavků vysoce organizovaného mezinárodního hnutí žen, které se mobilizovalo před Světovou konferencí o lidských právech ve Vídni [roku 1993].“⁶⁷ Bylo to právě v průběhu příprav Konference, kdy se ozývalo nepřehledné množství hlasů jak neziskových organizací, tak jiných aktérů, aby více pozornosti bylo věnováno ženám a jejich právům a aby byl vytvořen opční protokol, který by umožňoval ženám podat individuální stížnost. Toto bylo následně reflektováno závěrečným dokumentem Konference, který vyzval CSW a Výbor, aby urychleně prozkoumal možnost zavedení práva podávat stížnosti pomocí opčního protokolu k Úmluvě.⁶⁸

„Další důvod pro zavedení individuálních stížností představovala možnost vytvoření konkrétnější a detailnější judikatury spojené s Úmluvou, která by pomohla smluvním stranám a ostatním při efektivnějším implementování Úmluvy na národní

⁶³ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 13.

⁶⁴ UN Women: United Nations Entity for Gender Equality and Empowerment for Women. In: *Convention on Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: History of the Protocol* [online]. 2009 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/history.htm>.

⁶⁵ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 609.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid, s. 610.

⁶⁸ Vienna Declaration and Programme of Action (25. června 1993) UN Doc A/CONF.157/23 (Část II.), para. 40; srov. RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 610.

úrovni.⁶⁹ Nutno též zmínit, že opční protokol měl přispět k uplatnění hospodářských, sociálních a kulturních práv vůbec, jejichž implementace v danou dobu byla v porovnání s právy občanskými a politickými v rámci OSN výrazně omezena.⁷⁰

„V lednu 1994 navrhl Výbor, aby CSW vyžádala svolání schůze expertů za účelem přípravy opčního protokolu, který by obsahoval možnost podání stížnosti.“⁷¹ Taková schůze sice svolána nebyla, avšak „v průběhu [roku] 1994 se zorganizovala skupina nezávislých expertů v rámci projektu *Women in Law* společně s *Maastricht Centre for Human Rights University v Limburgu v Nizozemí*.“⁷² Účastníci pocházeli ze všech regionů světa, byli mezi nimi dokonce tři členové Výboru. „Výstupem z tohoto setkání byl tzv. *Maastrichtský návrh*, který Výboru svěřoval pravomoc přijímat a posuzovat individuální stížnosti na porušení Úmluvy a provádět šetření tvrzení o vážném a systematickém porušování jejich požadavků.“⁷³ Čerpal ze zkušeností ostatních podobných dokumentů ochrany lidských práv, ale také přinášel mnoho inovativních prvků.⁷⁴ Tento návrh, který byl následně prezentován Výboru jednou z jeho členek,⁷⁵ Silvií Cartwright, vzbudil „silný zájem a diskuzi.“⁷⁶ Po dlouhém a detailním projednání návrhu ustavenou pracovní skupinou přijal na své dvanácté schůzi Výbor téměř jednomyslně *Suggestion No 7*,⁷⁷ které sumarizovalo základní principy Maastrichtského návrhu a mělo sloužit jako základní kámen opčního protokolu.⁷⁸ *Suggestion No 7* obsahovalo také předběžná opatření k zachování *statu quo*, hrozila-li by jinak oběti nenapravitelná újma, a pravomoc Výboru ukládat nápravná opatření.⁷⁹

⁶⁹ BYRNES, Andrew. *Slow and Steady Wins the Race?: The Development of an Optional Protocol to the Women's Convention. American Society of International Law: Proceedings of the Annual Meeting*. 1997, č. 91, 383 - 389. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25659152>, s. 385.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 611.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ CARTWRIGHT, Silvia. *Rights and Remedies: the Drafting of an optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. Otago Law Review*. 1998, č. 9, 239 - 254. Dostupné z: <http://www.law-lib.utoronto.ca/Diana/fulltext/cart.htm>, s. 243; BYRNES, A. op. cit. 70, s. 384.

⁷⁵ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 611.

⁷⁶ CARTWRIGHT, S. op. cit. 75, s. 243.

⁷⁷ *Suggestion No 7* je součástí Official Records of the General Assembly, Fiftieth Session, Supplement No. 38 (A/50/38). Dostupné z <http://www.un.org/documents/ga/docs/50/plenary/a50-38.htm>, [cit. 2015-04-16].

⁷⁸ CARTWRIGHT, S. op. cit. 75, s. 243; RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 613.

⁷⁹ Official Records of the General Assembly, Fiftieth Session, Supplement No. 38 (A/50/38). Dostupné z <http://www.un.org/documents/ga/docs/50/plenary/a50-38.htm>, [cit. 2015-04-16] para. 10 a 13-14; RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 613.

„Mezivládní proces ve spojitosti s Opčním protokolem počal s první schůzi pracovní skupiny utvořené CSW, která se sešla paralelně s čtyřicátým zasedáním CSW v březnu 1996.“⁸⁰ V roce 1997 pracovní skupina projednávala *Suggestion No 7* paragraf po paragrafu a zaměřovala se především na inovativní prvky v něm obsažené jako právě široké vymezení aktivní legitimize, výslovné zařazení předběžných opatření, identifikace nápravných opatření a výslovná pravomoc [Výboru] činit následná opatření.⁸¹ Potřeba pravomoci provádět šetření závažného a systematického porušování Úmluvy vůbec pak byla diskutována ve světle toho, že podobný model byl jen sporadicky využíván u Úmluvy proti mučení a jinému krutému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.⁸² Výsledkem tohoto zasedání byl návrh opčního protokolu vypracovaný předsedou pracovní skupiny „na základě *Suggestion No 7*, názorů vlád a dalších vyjádřených v písemných podáních a návrhů učiněných na prvním zasedání pracovní skupiny,“⁸³ na jehož základě započala konstrukce textu přijatelného pro všechny.

Dne 11. března 1999 přijala pracovní skupina finální návrh Opčního protokolu a s ním i rezoluci, pomocí níž byl návrh předán CSW, ECOSOC a Valnému shromáždění OSN.⁸⁴ Komise pro postavení žen, Hospodářská a sociální rada OSN i Valné shromáždění OSN přijaly Opční protokol jednomyslně. Dne 10. prosince 1999, tedy k datu mezinárodního dne lidských práv, byla zorganizována zvláštní podpisová ceremonie v sídle OSN, na které Protokol podepsalo dvacet tři států.⁸⁵ Protokol nabyl účinnosti 22. prosince 2000 a k dnešnímu dni má 105 smluvních stran.⁸⁶

1.3. Změny, které přináší Opční protokol.

⁸⁰ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 613.

⁸¹ Ibid; CARTWRIGHT, S. op. cit. 75, s. 243.

⁸² UN General Assembly, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, 10 December 1984, United Nations, Treaty Series, vol. 1465, p. 85, available at: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3a94.html> [accessed 17 April 2015], čl. 20; RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 613.

⁸³ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 614.

⁸⁴ Ibid, s. 615. K tomuto návrhu učinily státy dvacet pět interpretačních prohlášení týkajících se jak Protokolu obecně, tak některých jeho ustanovení konkrétně.

⁸⁵ Ibid, s. 616.

⁸⁶ United Nations Treaty Collection (UNTC): 8. b Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women [online]. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-8-b&chapter=4&lang=en. Informace ke dni 17. dubna 2015.

„Opční protokol, přijatý v roce 1999, upravuje individuální stížnosti [v Protokolu označené jako „oznámení osob či skupin“] a postup šetření závažných a systematických porušování [práv zaručených Úmluvou]. Významně tak rozšiřuje působnost Výboru vyplývající z Úmluvy pro ty státy, které k němu přistoupily.“⁸⁷

Smluvním státům Protokol nařizuje, aby učinily „veškeré kroky k zajištění, aby osoby podléhající jeho jurisdikci nebyly v důsledku komunikace s Výborem podle tohoto Protokolu podrobeny týrání či zastrašování.“⁸⁸ Navíc mají státy povinnost zajistit „šíření a publicitu Úmluvy a tohoto Protokolu a zpřístupnit informace o názorech a doporučeních Výboru, zejména pokud jde o záležitosti týkající se tohoto státu.“⁸⁹ Tato dvě ustanovení zabezpečují jednak to, aby se Výbor o relevantních informacích vůbec dozvěděl, aniž by mu v tom bránily nátlakové metody států, a jednak to, že jeho rozhodování bude mít konkrétní dopad a napomůže nejen implementaci Úmluvy, ale také všeobecnému zvýšení povědomí o problematice ženských práv a následnému postupnému odstranění diskriminace žen.

1.3.1. Oznámení osob či skupin osob.

Tento postup umožňuje, aby se jednotlivci nebo skupiny jednotlivců (nebo osoby jednající v jejich zastoupení) obraceli se svými oznámeními na Výbor tvrdíce, že práva zaručená Úmluvou byla porušena jedním ze smluvních států.⁹⁰ „Tento proces dopřává ženám příležitost domáhat se individuální nápravy a dohnat smluvní státy k právní odpovědnosti za porušování práv z Úmluvy. Také poskytuje důležitou šanci čelit systematické diskriminaci jako například tam, kde oznámení poslouží jako katalyzátor týkající se širších podmínek, které podryvají zdravotní péči o matku a dítě v celých komunitách nebo skupinách žen.“⁹¹

„Oznámení musí splňovat podmínky přípustnosti vyjmenované v člancích 2 – 4 Opčního protokolu.“⁹² Tyto požadavky jsou: Stěžovatel musí mít aktivní legitimaci,⁹³

⁸⁷ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 13.

⁸⁸ UN General Assembly, *Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, 6 October 1999, United Nations, Treaty Series, vol. 2131, p. 83, čl. 11.

⁸⁹ Ibid, čl. 13.

⁹⁰ Ibid, čl. 2; CUSACK, S. op. cit. 30, s. 66.

⁹¹ CUSACK, S. op. cit. 30, s. 66.

⁹² Ibid.

⁹³ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 2.

stěžovatel musel vyčerpat všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky;⁹⁴ oznámení bylo učiněno v písemné formě a není anonymní;⁹⁵ musí se týkat státu, smluvní strany Úmluvy, který je též smluvní stranou Protokolu;⁹⁶ tatáž věc nebyla projednána nebo není zrovna projednávána v rámci jiné mezinárodní instance;⁹⁷ oznámení musí být slučitelné s ustanoveními Úmluvy;⁹⁸ oznámení není zjevně nepodložené či nedostatečně podložené;⁹⁹ oznámení není zneužitím práva na podání oznámení;¹⁰⁰ a ke skutečnostem, které jsou předmětem oznámení, nedošlo před datem nabytí účinnosti Protokolu, pokud ovšem tyto skutečnosti netrvaly nadále i po tomto datu.¹⁰¹

*„Jednací řád Výboru zaujímá široký postoj k otázce, kdo může oznámení podat.“*¹⁰² Oznámení mohou podat jednotlivci nebo skupiny jednotlivců, kteří tvrdí, že se stali obětí porušení práv zaručených Úmluvou, jejich ustanovení zástupci nebo jiní v zastoupení oběti s jejím souhlasem; pokud není možné souhlas získat, je nutno písemně doložit zájem na podání oznámení.¹⁰³ Stěžovatel musí být přímá oběť zákona, politiky, jednání nebo opomenutí státu, tedy bylo by nedostatečné, aby tvrdil, že jednání nebo opomenutí státu je diskriminační v obecné rovině.¹⁰⁴ Stěžovatel musí také spadat do působnosti státu, proti kterému oznámení vznáší.¹⁰⁵

K problematice vyčerpání všech dostupných vnitrostátních opravných prostředků nutno zmínit, že autoři oznámení musí věc výslovně vznést před vnitrostátními soudy, aby stát měl možnost porušení práv zaručených Úmluvou sám napravit.¹⁰⁶ Je tedy třeba vyčerpat všechny *„soudní, administrativní i mimořádné opravné prostředky, které má*

⁹⁴ Ibid, čl. 4(1).

⁹⁵ Ibid, čl. 3.

⁹⁶ Ibid, čl. 3.

⁹⁷ Ibid, čl. 4(2)(i); RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 641: Jedná se o kumulativní požadavky totožnosti souboru skutků, totožnosti osob, totožnosti porušení práv i totožnosti hmotných práv.

⁹⁸ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 4(2)(ii).

⁹⁹ Ibid, čl. 4(2)(iii).

¹⁰⁰ Ibid, čl. 4(2)(iv).

¹⁰¹ Ibid, čl. 4(2)(v).

¹⁰² RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 626.

¹⁰³ Rules of procedure for the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, Annex I of the Report of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women (A/56/38), Part three, Rule 68.

¹⁰⁴ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 626.

¹⁰⁵ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, Čl. 2.

¹⁰⁶ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 636.

*oběť reálně k dispozici a které poskytují nápravu utrpěné újmy a jsou schopné účinně dosáhnout kýženého výsledku v konkrétních podmínkách toho kterého případu.*¹⁰⁷

Jakmile bylo oznámení přijato a byl získán souhlas stěžovatele odhalit jeho identitu dotčenému státu, je oznámení neveřejně předneseno dotčenému státu, ten pak musí do šesti měsíců předložit Výboru písemné prohlášení týkající se jak přípustnosti, tak i meritu oznámení.¹⁰⁸ Velkou inovací, co se lidskoprávních mezinárodních ochranných mechanismů týče, je výslovné zmocnění Výboru, aby v jakýkoli moment po přijetí oznámení žádal učinění předběžných opatření, aby bylo zabráněno nenapravitelné újmě oběti.¹⁰⁹

Výbor projednává oznámení za zavřenými dveřmi ve světle všech informací poskytnutých dotčeným smluvním státem, autorem oznámení anebo získaných z jiných dostupných zdrojů,¹¹⁰ o všech informacích musí být obě strany informovány.¹¹¹ Článek 7(3) stanoví: „*Po projednání oznámení Výbor oznámí stranám své názory na oznámení zároveň s případnými doporučeními.*“ „*Názory označují konkrétní ustanovení Úmluvy, které Výbor považuje za státem porušené.*“¹¹² Doporučení týkající se nápravy porušení Úmluvy jsou formulována konkrétně, přičemž ale umožňují státu určitou volnost, aby si stanovil způsob, jakým nápravu provede.¹¹³ Jsou také detailnější v porovnání s jinými orgány lidskoprávních smluv.¹¹⁴ „*Výbor se též zabývá systémovými a strukturálními příčinami jednotlivých případů a činí doporučení, která by mohla být potenciálně ku prospěchu ženám v daném smluvním státě.*“¹¹⁵ Stát má povinnost „*do šesti měsíců předložit Výboru písemnou odpověď obsahující informace o opatřeních přijatých ve světle názorů a doporučení Výboru,*“¹¹⁶ ačkoli tyto nejsou pro stát právně závazné, nemohou být zároveň jednoduše ignorovány. Výboru je vlastní i postup následné kontroly

¹⁰⁷ Ibid, s. 637.

¹⁰⁸ Ibid 3, s. 622; Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 6.

¹⁰⁹ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 5(1).

¹¹⁰ Ibid, čl. 7(1) – (2).

¹¹¹ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 655.

¹¹² Ibid.

¹¹³ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 656.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 7(4); CUSACK,S. op. cit. 30, s. 67.

státu a jeho plnění doporučení na základě článku 7(5), a tuto pravomoc aktivně vykonává.¹¹⁷

Pro doplnění je nutno uvést, že ženy se též mohou mimo úpravu Protokolu individuálně obracet se svými stížnostmi souvisejícími s diskriminací ke Komisi pro postavení žen. Komise však nemá pravomoc, aby ve věci podnikla nějaké kroky. „*Taková informace je [ale také] využita, protože Komise má za úkol zaznamenávat trendy a praktiky diskriminace žen.*“¹¹⁸

1.3.2. Vyšetřování závažného a systematického porušování práv zaručených Úmluvou.

Článek 8 Protokolu stanoví, že „*pokud Výbor obdrží spolehlivé informace nasvědčující tomu, že stát, smluvní strana, závažným a systematickým způsobem porušuje práva stanovená Úmluvou, Výbor vyzve tento stát, aby spolupracoval při prověřování informací a za tímto účelem předložil stanovisko ohledně příslušných informací.*“¹¹⁹ Výbor posoudí stanovisko státu a „*jakékoli jiné důvěryhodné informace pocházející jak od zástupců státu, tak od vládních či nevládních organizací, jednotlivců a z relevantních dokumentací OSN.*“¹²⁰ Na základě takových informací pak Výbor rozhodne, zda pověří své členy za účelem vyšetření a podání zprávy Výboru,¹²¹ tento postup zahrnuje též možnost návštěvy území dotčeného státu, pokud ten k ní udělí souhlas.¹²² Výbor pak projedná závěry vyšetřování a sdělí svá vyjádření státu společně s případnými doporučeními k nápravě porušení.¹²³ Stát je – podobně jako při řešení oznámení jednotlivce či skupin jednotlivců – povinen Výboru do šesti měsíců podat své stanovisko k závěrům, vyjádřením a doporučením Výboru,¹²⁴ v případě potřeby se může Výbor na stát obrátit po skončení tohoto šestiměsíčního období, aby jej stát informoval o opatřeních přijatých v reakci na výsledky vyšetřování. Vyšetřování musí být vedeno vždy důvěrně a „*ve všech fázích řízení musí být vyžadována součinnost (...) státu.*“¹²⁵ Pro úplnost nutno doplnit, že

¹¹⁷ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 658; CUSACK, S. op. cit. 30, s. 67.

¹¹⁸ SMITH, R. op. cit. 7, s. 78.

¹¹⁹ Srov. Rules of Procedure op. cit. 104, Rule 77 a 78.

¹²⁰ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 662 - 3.

¹²¹ Ibid, s. 663.

¹²² Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 8(2).

¹²³ Ibid, čl. 8(3).

¹²⁴ Ibid, čl. 8(4).

¹²⁵ Ibid, čl. 8(5).

Protokol umožňuje kterémukoli státu *opt out* z článků 8 a 9, a tím tak neuznat vyšetřovací pravomoc Výboru.¹²⁶

K dnešnímu datu Výbor provedl pouhá tři vyšetřování, a to vyšetřování týkající se únosů, znásilňování a vražd žen ve městě Juárez ve státě Chihuahua (viz 5. kapitola), vyšetřování týkající se vražd a mizení domorodých žen v Kanadě a vyšetřování týkající se reprodukčního zdraví a přístupu k antikoncepci žen na Filipínách.

¹²⁶ Ibid, čl. 10. Takto učinily státy: Bangladéš, Belize, Kolumbie, Kuba a Tádžikistán.

2. Srovnání s třetím Opčním protokolem k Úmluvě o právech dítěte.

Srovnání ochrany, kterou poskytuje Opční protokol k CEDAW a Úmluva samotná, s ochranou v rámci Úmluvy o právech dítěte (dále jen „CRC“ nebo „Úmluva CRC“) a jejich opčních protokolů je relevantní z toho důvodu, že tyto později zmíněné dokumenty posilují ochranu zvláště zranitelné skupiny žen – tedy dívek do 18 let, které bývají bohužel často obětmi sexuálního zneužívání, obchodu a prostituce.¹²⁷

Úmluva o právech dítěte z roku 1989 komplexně upravuje práva dětí, a to jak občanská a politická, tak i hospodářská, sociální a kulturní práva.¹²⁸ Úmluva představuje odklon od názoru, že dítě je pouhým vlastnictvím rodičů, směrem k uznání svébytných individuálních práv dítěte.¹²⁹ Tuto Úmluvu ratifikovaly téměř všechny státy světa s výjimkou Spojených států amerických, Somálska a Jižního Súdánu a je tak nejratifikovanější úmluvou ze všech lidskoprávních smluv vůbec.¹³⁰ Za účelem rozšíření hmotněprávních ustanovení Úmluvy byly posléze přijaty dva protokoly – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (2000), Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii (2000).

Ačkoli Úmluva jistě představuje zásadní milník v ochraně postavení a práv dětí, od začátku obsahovala pouze omezený mechanismus implementace, a to posuzování periodických zpráv předkládaných státy smluvními stranami.¹³¹ Děti tak neměly do přijetí třetího Opčního protokolu k Úmluvě možnost obrátit se na Výbor pro práva dítěte

¹²⁷ JOHNSTONE, Rachael Lorna. 2006. Feminist Influences on the United Nations Human Rights Treaty Bodies. *Human rights Quarterly*. Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 28(1): 148-185. ISSN 0275-0392, s. 167.

¹²⁸ DE BECO, G. The Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure: Good News?. *Human Rights Law Review*. 2013-07-17, vol. 13, issue 2, s. 367-387. DOI: 10.1093/hrlr/ngt015. Dostupné z: <http://hrlr.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/hrlr/ngt015>, s. 368.

¹²⁹ LEE, Yanghee. Communications Procedure under the Convention on the Rights of the Child: 3rd Optional Protocol. *The International Journal of Children's Rights*. 2010-11-01, vol. 18, issue 4, s. 567-583. DOI: 10.1163/157181810X527239. Dostupné z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/10.1163/157181810x527239>, s. 567.

¹³⁰ United Nations Treaty Collection (UNTC): 11. Convention on the Rights of the Child. UNITED NATIONS. *United Nations Treaty Collection* [online]. 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en; srov. DE BECO, G. op. cit. 126, s. 368.

¹³¹ UN General Assembly, *Convention on the Rights of the Child (CRC)*, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, vol. 1577, s. 3, čl. 44.

individuálním oznámením a některá jedinečná práva zaručená Úmluvou tak zůstala bez efektivní ochrany.

2.1. *Důvody pro přijetí Opčního protokolu.*

Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte zavádějící postup předkládání oznámení (dále jen „OP3-CRC“), který Česká republika ještě nepodepsala,¹³² byl přijat 19. prosince 2011 a stal se tak posledním kouskem mozaiky ochrany lidských práv vzhledem k tomu, že Výbor pro práva dítěte byl do té doby jediný lidskoprávní výbor postrádající působnost přijímat individuální oznámení. „*Chybějící [úprava individuálních] stížností [omezovala] plné přiznání postavení dětí. [Podrývala] snahy smluvních států, občanské společnosti a ostatních zainteresovaných subjektů ,posunout se [dále] od [pouhých] právních reforem, akčních plánů a budování institucí.*“¹³³ Základním důvodem pro přijetí Opčního protokolu tedy bylo zavedení takového řízení.

„*Ačkoli otázka řízení o stížnostech byla vznesena v průběhu negociací Úmluvy o právech dítěte, nebyla tehdy dále projednávána, protože CRC obsahovala hospodářská, sociální a kulturní práva, která nebyla považována za soudně vymahatelné.*“¹³⁴ Individuální stížnost má největší význam právě ve chvíli, kdy vnitrostátní systém opravných prostředků selže a tudíž je pouhé podávání zpráv státem Výboru pro práva dítěte k ochraně lidských práv zásadně nedostatečné. Tak jako u Opčního protokolu k CEDAW i zde převládal názor, že takovýto postup „*posílí účinnou implementaci [Úmluvy] a odpovědnost států.*“¹³⁵ Posuzováním individuálních stížností vytvoří Výbor pro práva dítěte postupně ustálenou judikaturu, která napomůže státům i jiným aktérům jednat v souladu s Úmluvou a provádět její ustanovení.¹³⁶

Byla sice pravda, že „*děti a jejich zástupci [mohli] využívat mechanismů, které byly již zavedeny jinými mezinárodními dokumenty, tyto mechanismy [však nepokrývaly] plný rozsah jedinečných práv dětí. Navíc (...) mají často taková kritéria přípustnosti, která*

¹³² United Nations Treaty Collection (UNTC): 11. d Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure. UNITED NATIONS. *United Nations Treaty Collection* [online]. 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11-d&chapter=4&lang=en

¹³³ LEE, Y. op. cit. 130, s. 568.

¹³⁴ DE BECO, G. op. cit. 129, s. 368.

¹³⁵ LEE, Y. op. cit. 130, s. 577; srov. DE BECO, G. op. cit. 129, s. 369.

¹³⁶ LEE, Y. op. cit. 130, s. 577.

mohou [a priori] vylučovat určité případy předložení jménem dětí.¹³⁷ Mezi taková jedinečná práva patří například právo dítěte na odpočinek, volný čas a hraní,¹³⁸ právo na zachování identity dítěte¹³⁹ nebo odlišné cíle systému spravedlnosti mladistvých.¹⁴⁰ Tato práva tedy v žádné jiné úmluvě upravena nejsou.

Z regionálních lidskoprávních ochranných mechanismů je to pouze Africká charta práv a blaha dítěte (1990), která „byla zkoncipována s dětmi na mysli. Je to jediný dokument, který má konkrétní ustanovení o individuálních stížnostech.“¹⁴¹ Africký výbor expertů pro práva a blaho dítěte (ACERWC) však zatím rozhodl jen o jednom jediném oznámení za necelých patnáct let své existence.¹⁴² Žádné jiné regionální dokumenty ochrany lidských práv neobsahují specifická ustanovení týkající se dětí podobná těm, které obsahuje CRC.¹⁴³ „Stížnosti mohou být předkládány Meziamerické komisi pro lidská práva [IACHR] a tyto pak mohou být postoupeny Meziamerickému soudu [IACrHR]. Děti však ještě nebyly přímými stěžovateli v různých případech týkajících se práv dětí.“¹⁴⁴ V takových případech to byli spíše rodiče nebo národní či regionální neziskové organizace, kteří iniciovali řízení.¹⁴⁵ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a její protokoly sice také neobsahují speciální ustanovení ohledně práv dětí, ale stanoví, že „státy musí ‚zabezpečit‘ práva v ní zaručená pro ‚všechny‘“,¹⁴⁶ a tedy děti jsou ze zásady zahrnuty ve slově „všichni“. Avšak ani Evropský soud pro lidská práva (ESLP), ani IACrHR nemohou ohledně práv dětí rozhodovat v takovém rozsahu, jaký je standard práv zaručený CRC.¹⁴⁷ V Asii pak dokonce žádný regionální mechanismus ochrany lidských práv v současné době neexistuje.¹⁴⁸ Nutno také zmínit, že některé státy v daných regionech jsou smluvními stranami CRC, ale ne daných regionálních mezinárodních smluv, „jinými slovy CRC pokrývá více zemí než existující

¹³⁷ Ibid, s. 576.

¹³⁸ CRC op. cit. 132, čl. 31.

¹³⁹ Ibid, čl. 8.

¹⁴⁰ Ibid, čl. 40.

¹⁴¹ LEE, Y. op. cit. 130, s. 578; srov DE BECO, G. op. cit. 129, s. 368..

¹⁴² African Committee of Experts on the Rights and Welfare of the Child: Communications. ACERWC. *African Committee of Experts on the Rights and Welfare of the Child: Communications* [online]. 2011, April 23, 2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://acerwc.org/the-committees-work/communications/>

¹⁴³ LEE, Y. op. cit. 130, s. 578.

¹⁴⁴ Ibid, s. 579.

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ibid.

regionální mechanismy,“ a právě to dokazuje neocenitelnou hodnotu řízení o individuálních stížnostech před Výborem pro práva dítěte.¹⁴⁹

„Navíc rozhodování ve věcech práv dětí vyžaduje specifickou odbornou kvalifikaci a [specificitu] řízení s ohledem na děti.“¹⁵⁰ Přístup k soudu dětem obecně výrazně znesnadňuje požadavek určitého věkového limitu, a tak musí často jednat pouze prostřednictvím svých rodičů nebo opatrovníků, nebo s jejich souhlasem.¹⁵¹ Z toho důvodu pak často nemohou napadnout závažná porušení spáchaná právě jejich rodiči nebo opatrovníky.¹⁵²

Řízení o individuálních stížnostech pro CRC tedy nejen určitým způsobem završuje vývoj lidskoprávních ochranných mechanismů v rámci OSN a zamezuje jejich fragmentaci, ale též pobízí státy, aby posílily soudní ochranu práv dětí na vnitrostátní úrovni.¹⁵³

2.2. Ochranné prostředky třetího Opčního protokolu k CRC.

Řízení, která OP3-CRC upravuje, jsou tři, a to: oznámení jednotlivců nebo skupin jednotlivců (3.2.1.), mezistátní oznámení (3.2.2.) a vyšetřování závažných a systematických porušení (3.2.3.). Protokol obsahuje obecné ochranné ustanovení, které platí pro všechna zmíněná řízení. „Stát, smluvní strana podnikne veškeré vhodné kroky k zajištění, aby osoby v jeho jurisdikci nebyly podrobeny žádnému porušování lidských práv, špatnému zacházení nebo zastrahování v důsledku komunikace nebo spolupráce s Výborem podle tohoto Protokolu.“¹⁵⁴ Další ochranné ustanovení zakazuje zveřejnění totožnosti jakéhokoli jednotlivce nebo skupiny jednotlivců zainteresovaných v řízení bez jeho výslovného souhlasu.¹⁵⁵

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ DE BECO, G. op. cit. 129, s. 369.

¹⁵¹ LEE, Y. op. cit. 130, s. 579.

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ DE BECO, G. op. cit. 129, s. 369.

¹⁵⁴ UN General Assembly, *Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure (OP3-CRC)*, 19 December 2011, United Nations, Treaty Series, A-27531, čl. 5(1).

¹⁵⁵ OP3-CRC op. cit. 155, čl. 4(2).

2.2.1. Oznámení jednotlivců nebo skupin jednotlivců.

Jednotlivec, skupina jednotlivců spadající do pravomoci smluvního státu nebo jejich zástupce jejich jménem mohou předložit Výboru pro práva dítěte oznámení tvrdíce, že se stali obětí porušení práva vyplývajícího z jakéhokoli dokumentu, jehož je údajně porušující stát smluvní stranou.¹⁵⁶ Jde tedy o práva vyplývající ze samotné Úmluvy o právech dítěte, ale též z prvních dvou protokolů k této Úmluvě s podmínkou, že je stát jejich smluvní stranou. Jedná-li stěžovatel v zastoupení potenciální oběti, musí se tak dít s jejím souhlasem, s výjimkou případů, kdy autor oznámení ospravedlní, proč s takovýmto souhlasem jednat nelze.¹⁵⁷

Článek 7 OP3-CRC stanoví podmínky přípustnosti oznámení. Oznámení musí být učiněno písemně a nesmí být anonymní.¹⁵⁸ Oznámení nesmí zneužívat práva na podání oznámení, či být nekompatibilní s ustanoveními Úmluvy a jejích Protokolů.¹⁵⁹ Oznámení je též nepřipustné, bylo-li již řešeno jiným mezinárodním mechanismem,¹⁶⁰ nebo pokud by nebyly vyčerpány vnitrostátní opravné prostředky s výjimkou těch opravných prostředků, jež s vysokou pravděpodobností neposkytnou účinnou ochranu, anebo by dosažení nápravy trvalo nepřiměřeně dlouho.¹⁶¹ Oznámení bude též nepřipustné, pokud bude zjevně nepodložené či nedostatečně odůvodněné,¹⁶² nebo ke skutečnostem, které jsou předmětem oznámení, došlo před datem nabytí účinnosti Protokolu.¹⁶³ Podání oznámení je omezeno lhůtou jednoho roku od vyčerpání vnitrostátních prostředků ochrany, s výjimkou případů, kdy stěžovatel řádně odůvodní, proč v této době oznámení nemohl učinit.¹⁶⁴

OP3-CRC také obsahuje explicitní pravomoc Výboru pro práva dítěte, aby kdykoli po přijetí oznámení mohl žádat, „*aby stát přijal taková předběžná opatření, která jsou nutná za výjimečných okolností k zamezení možné nenapravitelné újmy oběti nebo obětí údajného porušení.*“¹⁶⁵ Druhý odstavec článku 6 dodává, že ačkoli se Výbor pro

¹⁵⁶ OP3-CRC op. cit. 155, čl. 5(1).

¹⁵⁷ Ibid, čl. 5(2).

¹⁵⁸ Ibid, čl. 7(a) – (b).

¹⁵⁹ Ibid, čl. 7(c).

¹⁶⁰ Ibid, čl. 7(d).

¹⁶¹ Ibid, čl. 7(e).

¹⁶² Ibid, čl. 7(f).

¹⁶³ Ibid, čl. 7(g).

¹⁶⁴ Ibid, čl. 7(h).

¹⁶⁵ Ibid, čl. 6(1).

práva dítěte rozhodne tuto svou pravomoc využít, nelze z toho vyvozovat žádné rozhodnutí o přípustnosti oznámení či jeho skutkové podstatě. Pokud Výbor pro práva dítěte požádá o předběžné opatření, pak musí o to výrazněji urychlit rozhodování o skutkové podstatě samotného oznámení.¹⁶⁶

Výbor pro práva dítěte je povinen co nejdříve po obdržení oznámení o něm důvěrně notifikovat stát, který pak má povinnost nejpozději do šesti měsíců podat písemné vysvětlení věci nebo nápravných opatření, které v této věci podnikl.¹⁶⁷ Výbor pro práva dítěte má též zprostředkovat stranám možnost dosažení smírného řešení oznámení, které je jednou z možností, jak může být řízení o oznámení zakončeno.¹⁶⁸ Toto smírné řešení však musí být postaveno na respektu práv zaručených ustanoveními CRC a jejich opčních protokolů.¹⁶⁹

„Výbor má povinnost posuzovat oznámení (...) co možná nejrychleji, ve světle všech podkladů, které mu byly poskytnuty, za předpokladu, že o těchto podkladech byly strany notifikovány“¹⁷⁰ Jednání Výboru pro práva dítěte o oznámení probíhá za zavřenými dveřmi.¹⁷¹ „Po přezkoumání oznámení dá Výbor [pro práva dítěte] stranám bez odkladu na vědomí svůj názor společně se svými doporučeními, má-li nějaká.“¹⁷² Stát má řádně zvážit názory a doporučení Výboru pro práva dítěte a co nejdříve – nejpozději do šesti měsíců – „předloží Výboru [pro práva dítěte] písemnou odpověď, obsahující informace o jakýchkoli krocích, které podnikl nebo naplánoval ve světle názorů Výboru [pro práva dítěte] či jeho doporučení.“¹⁷³ Výbor pro práva dítěte může po státu dále požadovat následné informace o věci v periodických zprávách na základě CRC a jejich protokolů.¹⁷⁴

Nutno dodat, že pokud Výbor pro práva dítěte jedná o hospodářských, sociálních a kulturních právech, pak musí zvážit přiměřenost kroků, které stát ve věci podnikl, tedy zda tato opatření jsou v maximálním rozsahu prostředků státu a v případě potřeby

¹⁶⁶ Ibid, čl. 10(3).

¹⁶⁷ Ibid, čl. 8.

¹⁶⁸ Ibid, čl. 9.

¹⁶⁹ Ibid, čl. 9(1).

¹⁷⁰ Ibid, čl. 10(1).

¹⁷¹ Ibid, čl. 10(2).

¹⁷² Ibid, čl. 10(5).

¹⁷³ Ibid, čl. 11(1).

¹⁷⁴ Ibid, čl. 11(2).

i v rámci mezinárodní spolupráce, jak stanovuje článek 4 CRC.¹⁷⁵ Výbor pro práva dítěte má také mít na mysli, že stát může přijmout velkou škálu různých opatření, co se hospodářských, sociálních a kulturních práv týče.¹⁷⁶ V tomto ustanovení (které bylo přežato z Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech) se projevil názor mnoha států, že hospodářská, sociální a kulturní práva nejsou soudně vymahatelná. Tomuto názoru se při vyjednáváních razantně postavilo mnoho expertů a neziskových organizací, neboť popírá vzájemnou závislost a nedělitelnost lidských práv a vytvořil by tak jasnou hierarchii práv v Opčním protokolu.¹⁷⁷

K dnešnímu dni se Výbor pro práva dítěte ještě žádným individuálním oznámením nezabýval, důvodem však je fakt, že od nabytí účinnosti protokolu uplynulo zatím jen velmi málo času.

2.2.2. Mezistátní oznámení.

Na základě článku 12(1) OP3-CRC může „Výbor [pro práva dítěte] přijímat a posuzovat oznámení, v nichž smluvní stát tvrdí, že jiná smluvní strana neplní své povinnosti“¹⁷⁸ na základě CRC a jejich protokolů. Toto ustanovení neplatí pro státy automaticky po ratifikaci OP3-CRC, nýbrž až po jejich speciálním prohlášení, že tuto pravomoc Výboru pro práva dítěte přiznávají.¹⁷⁹ Oznámení na základě článku 12 tedy nemůže být podáno vůči státu, který pro ně neoptoval.¹⁸⁰

Paragraf 3 téhož ustanovení opět stanoví povinnost Výboru pro práva dítěte zprostředkovat stranám možnost smírného řešení, které by mělo svůj základ v respektu zásad CRC a jejich protokolů.

Ostatní mezinárodní dokumenty ochrany lidských práv též obsahují podobné ustanovení, avšak ještě nikdy jej nebylo využito.¹⁸¹ Otázkou tedy zůstává jeho využitelnost a účelnost jeho začlenění mezi ustanovení OP3-CRC.

¹⁷⁵ Ibid, čl. 10(4); srov. DE BECO, G. op. cit. 126, s. 378.

¹⁷⁶ OP3-CRC op. cit. 155, čl. 10(4).

¹⁷⁷ DE BECO, G. op. cit. 129, s. 378.

¹⁷⁸ OP3-CRC op. cit. 155, čl. 12(1);

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Ibid, čl. 12(2).

¹⁸¹ DE BECO, G. op. cit. 129, s. 378: Například čl. 21 Úmluvy proti mučení a jinému krutému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, čl. 10 Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu

2.2.3. Vyšetřování závažného a systematického porušování.

Jak bylo výše řečeno, OP3-CRC obsahuje i vyšetřovací postup v případě závažného a systematického porušování. Toto řízení upravuje článek 13. „Každý stát může při podpisu či ratifikaci [OP3-CRC] nebo při přistoupení k němu prohlásit, že neuznává pravomoc Výboru [pro práva dítěte] stanovenou v tomto článku“ s ohledem na práva zaručená CRC nebo jejími protokoly.¹⁸²

Pokud Výbor pro práva dítěte obdrží důvěryhodné informace naznačující závažné a systematické porušování práv vyplývajících z CRC nebo jejích protokolů státem, smluvní stranou, Výbor pro práva dítěte vyzve tento stát ke spolupráci při prošetření daných informací.¹⁸³ Stát má povinnost bezodkladně předložit připomínky k těmto informacím.¹⁸⁴ Výbor pro práva dítěte pak může na základě všech informací určit, aby jeden nebo více jeho členů provedli šetření a následně podali zprávu Výboru pro práva dítěte.¹⁸⁵ „Pokud si to situace vyžádá a udělí-li stát souhlas, toto šetření zahrnuje i návštěvu na území státu.“¹⁸⁶ Takovéto šetření probíhá důvěrně a za všech okolností a ve všech stádiích je nutno vyžadovat kooperaci zainteresovaného státu.¹⁸⁷

Poté, co Výbor pro práva dítěte projedná závěry vyšetřování, předá tyto závěry státu společně se svým komentářem a doporučeními.¹⁸⁸ Stát je následně povinen co nejdříve, nejpozději však do šesti měsíců od obdržení závěrů od Výboru pro práva dítěte, předložit své připomínky tomuto výboru,¹⁸⁹ v případě potřeby se může Výbor pro práva dítěte na stát obrátit i po skončení tohoto šestiměsíčního období, aby jej stát informoval o opatřeních přijatých v reakci na výsledky vyšetřování.

Na závěr nutno doplnit, že vzhledem k datu nabytí účinnosti OP3-CRC se Výbor pro práva dítěte ještě žádným závažným a systematickým porušováním nezabýval.

o hospodářských, sociálních a kulturních právech nebo pak čl. 32 Mezinárodní úmluvy na ochranu všech osob před nuceným zmizením.

¹⁸² OP3-CRC op. cit. 154, čl. 13.

¹⁸³ Ibid, čl. 13(1).

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ Ibid, čl. 13(2).

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Ibid, čl. 13(3).

¹⁸⁸ Ibid, čl. 13(4).

¹⁸⁹ Ibid, čl. 13(5).

2.3. *Srovnání s Opčním protokolem k CEDAW.*

Před samotným srovnáním třetího Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte s Opčním protokolem k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen je třeba objasnit, že tvůrci OP3-CRC jakožto dokumentu přijatého více než deset let po Opčním protokolu k CEDAW, se nechali významně inspirovat ustanoveními Opčního protokolu k CEDAW, nelze tedy mezi nimi nalézt mnoho rozdílů. Nejvýraznějším z nich je fakt, že Opční protokol k CEDAW neobsahuje úpravu mezistátních stížností.

Smluvní strany obou protokolů mají za povinnost učinit vhodné kroky k ochraně jednotlivců nebo skupin jednotlivců zainteresovaných v některém z řízení podle jednoho z protokolů, aby předešly tomu, že by tato osoba byla podrobena špatnému zacházení nebo zastrašování v důsledku komunikace s jedním z výborů.¹⁹⁰ Opční protokol k CEDAW konkrétně ukládá ochranu před týráním a zastrašováním, zatímco OP3-CRC vyjmenovává jakékoli porušování lidských práv, týrání a zastrašování, může tedy postihovat širší škálu případů, kdy takové osobě vznikne újma.

Nyní k úpravě řízení o oznámení jednotlivců nebo skupin jednotlivců. Oba protokoly upravují aktivní legitimace dostatečně široce, a tak umožňují organizacím, aby jednaly za skupinu obětí.¹⁹¹ Stejně tak oba dokumenty umožňují, aby byla podána stížnost i bez souhlasu oběti, je-li tento nedostatek řádně odůvodněn.¹⁹²

Co se podmínek přípustnosti týče, oba protokoly jsou více méně identické. Naprosto identická je například úprava předběžných opatření článku 5 Opčního protokolu k CEDAW a článku 6 OP3-CRC.¹⁹³ Jeden výrazný rozdíl však přeci jen existuje, a to časový limit pro podávání oznámení na základě OP3-CRC. Zatímco Opční protokol k CEDAW nestanoví žádné časové omezení, OP3-CRC dovoluje údajné oběti podat oznámení jen do jednoho roku od vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků. Článek 8 OP3-CRC pak také nestanoví předpoklad souhlasu oběti se sdělením své totožnosti přijímajícímu státu, který Výbor pro práva dítěte notifikuje o oznámení po jeho přijetí, tak jako to stanoví Opční protokol k CEDAW.

¹⁹⁰ Ibid, čl. 4(1); Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 11.

¹⁹¹ DE BECO, G. op. cit. 129, s. 375; srov. RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 626.

¹⁹² DE BECO, G. op. cit. 129, s. 375; srov. RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 626.

¹⁹³ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 5; OP3-CRC op. cit. 154, čl. 6.

Jeden z významnějších rozdílů mezi dvěma protokoly představuje fakt, že Opční protokol k CEDAW neobsahuje vůbec žádné ustanovení o smírném řešení sporu mezi stranami, což je jistě ke škodě, protože smírné řešení představuje jistě z evidentních důvodů řešení ideální. Dalším rozdílem je, že Opční protokol k CEDAW nečiní žádný rozdíl mezi jednotlivými generacemi práv a k hospodářským, sociálním a kulturním právům přistupuje identicky jako k občanským a politickým právům, což je jistě ku prospěchu věci, protože nevytváří žádnou hierarchii mezi právy chráněnými CEDAW.

Rozhodování obou výborů probíhá důvěrně a oba výbory po přezkoumání oznámení dají stranám na vědomí své názory a doporučení, které sice nejsou ani u jednoho výboru závazné, ale zainteresovaný stát má vždy povinnost podat písemnou odpověď nejpozději do šesti měsíců od vydání názorů výboru, ve kterých vysvětlí, jaké kroky k nápravě podnikl.¹⁹⁴ Oba výbory pak mohou požadovat následné informace o případu v rámci periodických zpráv podávaných státy.

Ohledně srovnání vyšetřovacích postupů na základě Opčního protokolu k CEDAW a OP3-CRC lze říci, že se jedná o identická ustanovení. Důvodem je fakt, že OP3-CRC je z převážné části inspirován článkem 8 Opčního protokolu k CEDAW.¹⁹⁵

Závěrem je tedy možno zkonstatovat, že oba protokoly se mnoho neliší, jak bylo předesláno v úvodu této části. Zlepšení OP3-CRC oproti Opčnímu protokolu k CEDAW je možno vidět v tom, že výslovně upravuje smírné řešení oznámení jednotlivců a skupin jednotlivců. Naopak je politováníhodné, že zavádí určitou hierarchii mezi různými generacemi lidských práv, a to když činí rozdíly mezi právy občanskými a politickými a hospodářskými, sociálními a kulturními. Toto řešení je v odborné literatuře považováno za značně zpátečnické.

¹⁹⁴ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 8(4) a 9; OP3-CRC op. cit. 154, čl. 11.

¹⁹⁵ DE BECO, G. op. cit. 129, s. 379.

3. Srovnání ochranných nástrojů poskytnutých Úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace.

Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (dále jen „CERD“ nebo „Úmluva CERD“) byla přijata 7. března 1966 a nabyla účinnosti 4. března 1969. K dnešnímu dni ji ratifikovalo 177 států světa. Tato Úmluva byla přijata jako nástroj, který měl „rozvinout základní normu Charty Spojených národů – dnes již přijatou do souboru obyčejového mezinárodního práva – požadující dodržování a respekt lidských práv a základních svobod pro všechny, bez rozdílu rasy.“¹⁹⁶ CERD je také popisována jako „jediný nástroj mezinárodního společenství pro boj s rasovou diskriminací, který je současně univerzální v dosahu, komplexní v rozsahu, právně závazný v charakteru a vybaven vestavěnými implementačními mechanismy.“¹⁹⁷

Rasově motivovaná diskriminace a diskriminace na základě pohlaví velmi často přicházejí ruku v ruce a některé ženy jsou tak oběťmi dokonce dvojího diskriminačního jednání, jako třeba rasově motivované sexuální násilí, obchodování nebo znemožnění plné účasti na veřejném životě. Z tohoto důvodu je relevantní zařadit do této diplomové práce i srovnání s ochrannými prostředky zaručenými CERD, protože se žen velmi týkají.¹⁹⁸

Preambule CERD zdůrazňuje její základní cíle, „uvádí, že všechny lidské bytosti si jsou rovny před zákonem a jsou oprávněny k rovnocenné ochraně. Rovnost všech ras před zákonem je základní hodnotou [CERD].“¹⁹⁹ „[CERD zakazuje] rasovou diskriminaci (čl. 1), [zavazuje] státy k přijetí nezbytných legislativních opatření pro zajištění využívání vyjmenovaných lidských práv (čl. 5) bez diskriminace, jakož i k trestnímu postihu rasovou diskriminací naplňujícího chování jednotlivců (čl. 4).“²⁰⁰

¹⁹⁶ MERON, Theodor. The Meaning and the Reach of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination. *The American Journal of International Law*. Washington, etc.: American Society of International Law [etc.], 1985, roč. 79, č. 2, s. 283-318. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2201704>, s. 283.

¹⁹⁷ MERON, T. op. cit. 197, s. 283.

¹⁹⁸ JOHNSTONE, R. op. cit. 128, s. 170-171.

¹⁹⁹ TANG, Kwong-leung. Combating Racial Discrimination: The Effectiveness of an International Legal Regime. *The British Journal of Social Work*. London: British Association of Social Workers, 2003, č. 33, s. 17-29, s. 19.

²⁰⁰ ŠTURMA, P. op. cit. 16, s. 22.

Za účelem kontroly a dohledu na provádění ustanovení CERD byl článkem 8 ustanoven Výbor pro odstranění rasové diskriminace (dále jen „Výbor CERD“).²⁰¹ Tento Výbor CERD byl prvním výborem vytvořeným OSN za účelem monitorování a přezkoumávání dodržování povinností vyplývajících z lidskoprávní mezinárodní smlouvy smluvními státy.²⁰² „Výbor [CERD] se skládá z 18 expertů známých svými vysokými morálními vlastnostmi a nestranností, kteří [jsou] voleni smluvními státy z jejich občanů a [vykonávají] tuto funkci jako individuální osoby, přičemž [je] brán zřetel na spravedlivé zeměpisné rozdělení míst a na zastoupení rozličných forem civilizace a hlavních právních systémů.“²⁰³ Výbor CERD se schází dvakrát ročně v třítydenních zasedáních ve švýcarské Ženevě.²⁰⁴ Je nutné dodat, že Výbor CERD „není soudním orgánem s pravomocí rozhodovat o porušení mezinárodního práva v oblasti hospodářských a sociálních práv rasových menšin státem. Funkce Výboru CERD je napomáhat státům při jejich snahách o naplnění jejich závazků vyplývajících z CERD.“²⁰⁵

3.1. Nástroje implementace Úmluvy.

CERD upravuje čtyři mechanismy dohledu nad aplikací jejích ustanovení: periodické zprávy států smluvních stran (4.1.1.), mezistátní stížnosti (4.1.2.), stížnosti jednotlivců nebo skupin jednotlivců (4.1) a posuzování petic a zpráv z poručenských a nesamosprávných území za účelem dosažení cílů Deklarace o poskytnutí nezávislosti koloniálním územím a národům, obsažené v rezoluci Valného shromáždění 1514 (XV) ze 14. prosince 1960 (4.1.3.). Tento výčet mechanismů ale není úplný co do pravomocí Výboru CERD. Výbor CERD totiž v roce 1994 doplnil ještě jeden, a to mechanismus preventivních opatření – včasné varování a postup pro naléhavé případy (4.1.4.).

3.1.1. Periodické zprávy států.

Článek 9 CERD zavazuje státy předkládat Generálnímu tajemníkovi OSN zprávu o legislativních, soudních, administrativních a jiných opatřeních učiněných státem za

²⁰¹ SMITH, R. op. cit. 7, s. 74.

²⁰² SMITH, R. op. cit. 7, s. 74.

²⁰³ UN General Assembly, *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD)*, 21 December 1965, United Nations, Treaty Series, vol. 660, p. 195, čl. 8(1).

²⁰⁴ SMITH, R. op. cit. 7, s. 75.

²⁰⁵ FELICE, William F. UN Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: Race, and Economic and Social Human Rights. *Human Rights Quarterly*. Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 2002, roč. 24, č. 2, s. 205-236, s. 214.

účelem zajištění aplikace CERD.²⁰⁶ Státy zprávy podávají buď do jednoho roku od data, kdy CERD nabyla účinnosti pro daný stát, anebo každé dva roky nebo kdykoli o to Výbor CERD požádá. Výbor CERD může po státu žádat doplňující informace.²⁰⁷ Každý dialog se státem, smluvní stranou, je zakončen vydáním souboru závěrečných zjištění Výboru CERD, který obsahuje část, ve které Výbor CERD vyzdvihne pozitiva opatření států, další část, ve které vyjádří své znepokojení, a poslední část, která obsahuje doporučení pro další kroky.²⁰⁸ Výbor CERD užívá svých členů „jako zpravodajů, kteří převezmou odpovědnost za vedení dialogu se zpravu podávající vládou jménem Výboru[CERD].“

Velkým problémem zůstává, že „mnoho států se ani neobtěžuje zprávy podávat.“²⁰⁹ Výbor CERD se od ostatních výborů mezinárodní ochrany lidských práv liší tím, že má zdaleka nejvyšší počet zpožděných zpráv – tedy zpráv nikdy nepodaných.²¹⁰ „Když smluvní strany nedodrží své závazky [ohledně podávání zpráv], Výbor CERD přesto přezkoumá postupy států. Výbor CERD posečká alespoň dalších pět let před tím, než jedná z vlastní iniciativy. To pak musí shromáždit informace týkající se státu sám.“²¹¹ Tyto získává z různých vnějších zdrojů, například od neziskových organizací, nebo potom ze zpráv, které stát předložil dříve Výboru CERD nebo které předložil jinému orgánu. Výbor CERD také vyzve stát k účasti, což jej může přimět k dodání zprávy.²¹²

Na základě této procedury sumarizuje Výbor CERD své názory a praxi s ohledem na jednotlivé problémy ve spojitosti s rasovou diskriminací do všeobecných doporučení.²¹³ Výbor CERD má též možnost žádat následné informace o tom, jak stát implementuje závěrečná zjištění a aplikuje doporučení, přičemž Výbor CERD vyzývá státy, aby při implementaci spolupracovali s lidskoprávními institucemi a neziskovými organizacemi.²¹⁴

²⁰⁶ SMITH, R. op. cit. 7, s. 75.

²⁰⁷ CERD op. cit. 204, čl. 9(1); srov. THORNBERRY, Patrick. Confronting Racial Discrimination: A CERD Perspective. *Human rights law review*. Nottingham, U.K.: Nottingham University Press, 2001-, č. 5, s. 239-269.

²⁰⁸ THORNBERRY, P. op. cit. 205, s. 244.

²⁰⁹ FELICE, W. op. cit. 206, s. 217.

²¹⁰ Ibid, s. 214.

²¹¹ Ibid.

²¹² Ibid.

²¹³ THORNBERRY, P. op. cit. 208, s. 246.

²¹⁴ Committee on Elimination of All Forms of Racial Discrimination. *Guidelines to follow-up on concluding observations and recommendations*. 68th session CERD/C/68/Misc.5/Rev.1, 2 March 2006.

Dostupné z:

3.1.2. Mezistátní stížnosti.

Další mechanismus kontroly aplikace ustanovení CERD představují mezistátní stížnosti. „*Jestliže má některý smluvní stát za to, že jiný smluvní stát neprovádí ustanovení této úmluvy, může na to upozornit Výbor [CERD]. Výbor [CERD] pak zašle toto sdělení příslušnému smluvnímu státu. Stát, jemuž bylo sdělení zasláno, předloží do tří měsíců písemné vysvětlení nebo prohlášení a informuje o případné nápravě.*“²¹⁵ I státy mají povinnost vyčerpat všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky²¹⁶ a k řešení stížnosti předseda Výboru CERD jmenuje ad hoc smírčí komisi.²¹⁷ „*Komise po plném posouzení záležitosti připraví a předloží předsedovi Výboru [CERD] svou zprávu se závěry o všech skutkových otázkách týkajících se sporu a s doporučeními, která jsou podle názoru komise vhodná k dosažení pokojného urovnání sporu.*“²¹⁸ Předseda Výboru CERD zprávu předá státům, které jsou stranami sporu, a ty sdělí do tří měsíců předsedovi, zda zprávu a doporučení komise v ní obsažená přijímají.²¹⁹

Tak jako u jiných mezinárodních smluv ochrany lidských práv ani postup podle článků 11-13, tedy mezistátní stížnosti, nebyl ještě nikdy použit.

3.1.3. Sdělení jednotlivých osob nebo skupin osob.

Jak již bylo předesláno, CERD sama uděluje Výboru CERD pravomoc posuzovat stížnosti jednotlivců – pravomoc, kterou většina ostatních smluvních orgánů získala na základě opčních protokolů.²²⁰ Procedura, jež byla aktivována roku 1982, je sice inkorporována přímo v samotné úmluvě, ale přesto neznamena automatickou možnost jednotlivce nebo skupiny jednotlivců podat stížnost proti státu, jehož jurisdikci podléhají. Tak jako u jiných podobných úmluv i u CERD se jedná o fakultativní mechanismus a státy

http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/1_Global/INT_CERD_FGD_5554_E.pdf.

²¹⁵ CERD op. cit. 204, čl. 11(1).

²¹⁶ Ibid, čl. 11(3).

²¹⁷ Ibid, čl. 12(1).

²¹⁸ Ibid, čl. 13(1).

²¹⁹ Ibid, čl. 13(2).

²²⁰ Výbor pro lidská práva (Opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech), Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva (Opční protokol k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech), Výbor pro odstranění diskriminace žen (Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen), Výbor pro práva osob se zdravotním postižením (Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením), Výbor pro práva dítěte (třetí Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte).

jej tedy musí aktivovat zvláštní deklaraci.²²¹ „*Fakultativní proces individuální stížnosti tvoří nedílnou součást [CERD], jelikož je zakotven v Článku 14 Úmluvy spíše než v Opčním protokolu. To jej asi mělo udělat atraktivnějším pro státy. Nicméně ze [177] smluvních států sotva jedna třetina uznala působnost Výboru [CERD] při přijímání a zpracovávání sdělení jednotlivých osob.*“²²²

Článek 14 CERD umožňuje jednotlivcům nebo skupinám jednotlivců podat stížnost k Výboru CERD, v níž tvrdí, že se stali „*obětí porušení kteréhokoli z práv vyhlášených v [CERD].*“²²³ Pro úplnost ještě nutno doplnit, že takovouto stížnost mohou podat pouze osoby podléhající jurisdikci státu, který učinil prohlášení na základě věty první prvního odstavce článku 14 CERD, které se ukládá u Generálního tajemníka OSN.

„*[CERD také] stanovuje, že státy mohou nominovat (nebo vytvořit ab initio) nezávislý orgán k přezkoumání stížností jednotlivců na národní úrovni před tím, než je věc předložena [Výboru] CERD. V takové situaci by jednotlivci museli vyčerpat vnitrostátní opravné prostředky a poté nechat věc přezkoumat tímto národním orgánem před tím, než by přistoupili k [Výboru] CERD. Ačkoli se to může zdát nadmíru omezující pro údajnou oběť, takovýto systém by měl pobídnout státy k větší účasti. Kvůli konsenzuálnímu charakteru mezinárodního práva by měla být každá iniciativa podporující zapojení státu vítána.*“²²⁴ Neobdržel-li stěžovatel zadostiučinění od tohoto orgánu, uděluje mu CERD možnost se do šesti měsíců obrátit na Výbor.²²⁵ V tomto ohledu je jazyk CERD poněkud matoucí, protože ačkoli vytvoření nebo označení tohoto orgánu je pro státy čistě fakultativní – na základě užití slova „*stát může*“ – pátý odstavec článku 14 CERD podmiňuje nedostatkem zadostiučinění od takového orgánu podání oznámení.²²⁶

Podmínky přípustnosti sdělení jednotlivých osob nebo skupin osob nestanovuje všechny explicitně sama CERD, i když v ní některé z nich nalezneme, nýbrž jsou pohromadě vyjmenovány v pravidle 91 Jednacího řádu Výboru CERD.²²⁷

²²¹ Podobně jako u Úmluvy proti mučení a jinému krutému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání nebo u Mezinárodní úmluvy na ochranu všech osob před nuceným zmizením.

²²² SMITH, R. op. cit. 7, s. 78.

²²³ CERD op. cit. 204, čl. 14(1).

²²⁴ SMITH, R. op. cit. 7, s. 76.

²²⁵ CERD op. cit. 204, čl. 14(5).

²²⁶ MERON, T. op. cit. 197, s. 313.

²²⁷ CERD. *Rules of Procedure of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination: CERD/C/35/Rev. 3.* New York: United Nations, 1986, 1 v. (various pagings). ISBN 92-105-4001-8.

Sdělení nesmí být učiněno anonymně a musí pocházet od jednotlivce nebo skupiny jednotlivců, kteří podléhají jurisdikci státu, který učinil prohlášení dle článku 14(1) CERD.²²⁸ Předmětem sdělení musí být porušení práva zaručeného CERD a sdělení musí být podáno buď samotnou obětí nebo jejími příbuznými či stanoveným zástupcem oběti.²²⁹ „Výbor [CERD] může také ve výjimečných případech přijmout k posouzení sdělení podané někým jiným za údajnou oběť, pokud se jeví, že oběť je neschopna podat sdělení sama a autor sdělení ospravedlní, proč za oběť jedná.“²³⁰ Sdělení musí být slučitelné s ustanoveními CERD.²³¹ A nesmí se jednat o zneužití práva na podání sdělení.²³² Jednotlivec podávající sdělení musí napřed vyčerpat všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky.²³³ Jednací řád zde objasňuje poněkud nevhodně formulovaný pátý paragraf článku 14 CERD a to tak, že autor oznámení jej může podat i přesto, že neexistuje žádný vnitrostátní orgán na základě článku 14(2). Jednací řád též umožňuje výjimku z povinnosti vyčerpání všech dostupných vnitrostátních opravných prostředků: stěžovatel je nemusí vyčerpat, pokud se opravné řízení neodůvodněně protahuje.²³⁴ Poslední podmínku přípustnosti představuje časový limit šesti měsíců od vyčerpání všech dostupných vnitrostátních prostředků – z toho nevyjímaje nezávislý orgán dle článku 14(2) CERD –, po jejichž uplynutí právo na podání sdělení prekluduje.²³⁵

Po obdržení sdělení uvědomí Výbor CERD o sdělení „*důvěrnou cestou smluvní stát, který údajně porušil některé z ustanovení [CERD]*.“²³⁶ Pokud osoba nebo osoby podávající sdělení k tomu neudělí souhlas, Výbor CERD nesdělí příslušnému státu jejich totožnost.²³⁷ „*Do tří měsíců předloží stát Výboru písemné vysvětlení nebo prohlášení objasňující záležitost a informaci o eventuální nápravě.*“²³⁸ „*Výbor zkoumá stížnost se*

Dostupné Z:
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2f35%2fRev.3&Lang=en

²²⁸ Ibid, Rule 91(a); srov. CERD op. cit. 204, čl. 14(6)..

²²⁹ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 91(b).

²³⁰ Ibid.

²³¹ Ibid, Rule 91(c).

²³² Ibid, Rule 91(d).

²³³ Ibid, Rule 91(e); CERD op. cit. 204, čl. 14(7)(a).

²³⁴ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 91(e); CERD op. cit. 204, čl. 14(7)(a).

²³⁵ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 91(f); CERD op. cit. 204, čl. 14(5).

²³⁶ CERD op. cit. 204, čl. 14(6)(a).

²³⁷ Ibid.

²³⁸ Ibid, čl. 14(6)(b).

*zřetelem ke všem informacím, které mu byly předloženy smluvním státem a stěžovatelem.*²³⁹ Výbor CERD nejdříve rozhoduje o přípustnosti a poté o meritů sdělení. V průběhu přezkoumávání stížnosti může Výbor CERD sdělit svůj názor ohledně vhodnosti přijetí předběžných opatření za účelem předejití vzniku nenapravitelné újmy údajné oběti.²⁴⁰ Za účelem získání doplňujících informací nebo odpovědí na případné otázky může Výbor CERD pozvat stěžovatele nebo jeho zástupce nebo zástupce státu.²⁴¹ Po přezkoumání sdělení může Výbor CERD sdělit stranám případné návrhy a doporučení.²⁴² Žádný postup následné kontroly implementace těchto návrhů či doporučení není stanoven.

Ačkoli se řízení o individuálních oznámeních osvědčilo jako nejefektivnější metoda implementace CERD,²⁴³ bohužel, jak již bylo výše zmíněno, prohlášení o přijetí pravomoci Výboru CERD posuzovat stížnosti jednotlivých osob nebo skupin osob učinilo jen velmi málo států, proto se *case law* Výboru CERD zaměřuje jen na velmi omezený počet států, jejichž reputace na poli boje s rasovou diskriminací je všeobecně dobrá.²⁴⁴ Zbývá jen doufat, že do budoucna těchto prohlášení ještě přibude a Výbor CERD bude mít možnost se efektivněji vypořádávat s „*rozsáhlým porušováním standardů lidských práv a nedostatkem základního porozumění konceptů, struktur a norem*“ jak těmto porušováním předcházet, ze stran některých států.²⁴⁵

3.1.4. Posuzování petic a zpráv z poručenských a nesamosprávných území.

Postup posuzování petic a zpráv z poručenských a nesamosprávných území byl zaveden za účelem dosažení cílů Deklarace o poskytnutí nezávislosti koloniálním zemím a národům, obsažené v rezoluci Valného shromáždění 1514 (XV) ze 14. prosince 1960. „*Výbor [CERD] (...) dostává od orgánů Organizace spojených národů, které se zabývají otázkami majícími přímý vztah k zásadám a cílům této úmluvy, kopie petic a předkládá jim své názory a doporučení ve věci těchto petic, když posuzuje petice, které pocházejí od obyvatel poručenských a nesamosprávných území nebo jiných území, na která se vztahuje*

²³⁹ Ibid, čl. 14(7)(a).

²⁴⁰ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 94(3).

²⁴¹ Ibid, Rule 94(5).

²⁴² CERD op. cit. 204, čl. 14(7)(b).

²⁴³ TANG, K. op. cit 200, s. 21.

²⁴⁴ THORNBERRY, P. op. cit. 208, s. 247.

²⁴⁵ Ibid.

rezoluce Valného shromáždění 1514 (XV), a týkají se otázek upravených touto úmluvou a předložených těmto orgánům.“²⁴⁶

3.1.5. Preventivní opatření – včasné varování a postup pro naléhavé případy.

Na svém čtyřicátém pátém zasedání se Výbor CERD usnesl, že preventivní opatření zahrnující včasné varování a postup pro naléhavé případy budou součástí jeho běžné agendy.²⁴⁷ Výbor CERD těmito procedurami reaguje na formy oprese, které mohou vést k eskalaci násilí nebo dokonce sklouznout až ke genocidě.²⁴⁸ Tyto mechanismy jednoznačně „vedou tento smluvní orgán k tomu, aby rozšířil svoji dozorčí roli za hranice tradičních vzorů.“²⁴⁹ Včasné varování májí tedy předejít tomu, aby „existující strukturální problémy přerostly v konflikty“,²⁵⁰ a postup pro naléhavé případy pak odpovídá na „problémy, které vyžadují okamžitou pozornost, aby se předešlo vážným porušením Úmluvy [CERD] nebo se omezil jejich rozsah či počet.“²⁵¹

V případě postupu při včasné varování může Výbor CERD například „nabídnout smluvním státům, že za nimi vyšle jednoho nebo více svých členů, aby jim usnadnili implementaci jistých mezinárodních standardů nebo pomohli řešit některé specifické problémy.“²⁵² V rámci postupu pro naléhavé případy si Výbor CERD může vyžádat „urgentní předložení zvláštní zprávy týkající se opatření učiněných za účelem zabránění vážným, masivním nebo trvalým formám rasové diskriminace.“²⁵³

3.2. Srovnání ochranných prostředků CERD s ochrannými prostředky Opčního protokolu k CEDAW.

²⁴⁶ CERD op. cit. 204, čl. 15(2).

²⁴⁷ United Nations Human Rights: Office of the High Commissioner for Human Rights. UNITED NATIONS. *Early-Warning and Urgent Procedures* [online]. 2015 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CERD/Pages/EarlyWarningProcedure.aspx#about>.

²⁴⁸ THORNBERRY, P. op. cit. 208, s. 246.

²⁴⁹ VAN BOVEN, Theo. *Prevention, Early-Warning and Urgent Procedures: A New Approach by the Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination*. WAART, P, Erik DENTERS a Nico SCHRIJVER. *Reflections on International Law from the Low Countries: in Honour of Paul de Waart*. Cambridge, MA: Sold and distributed in the U.S.A. and Canada by Kluwer Law International, c1998, 165 - 182. *Developments in international law*, v. 29. ISBN 9041105034, s 165.

²⁵⁰ Report of the Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, 1993, UN Doc. A/48/18, Annex III, Part B, para. 8. Dostupné z: http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/docs/A_48_18_Annex_III_English.pdf.

²⁵¹ Ibid.

²⁵² Ibid, para. 10.

²⁵³ Ibid.

Na úvod nutno předeslat, že obsah těchto dokumentů se obecně liší tím, že CERD obsahuje nejen procesní, ale i hmotněprávní ustanovení, tyto však vzhledem k cílům práce nebudou zahrnuty do srovnávání. Předmětem srovnávání tedy budou pouze ochranné prostředky poskytnuté jedním nebo druhým nástrojem. Vzhledem k tomu, že se i výčet mechanismů ochrany práv zakotvených v CERD a Opčním protokolu k CEDAW setkává pouze u řízení o stížnosti jednotlivců nebo skupin jednotlivců (CERD neobsahuje vyšetřovací řízení a Opční protokol k CEDAW zase neupravuje periodické zprávy států, mezistátní stížnosti, posuzování zpráv petic a zpráv z poručenských a nesamostatných území ani preventivní opatření – včasné varování a postup pro naléhavé případy), bude v práci dále porovnávána jen tato procedura tak, jak je upravena v jednom či druhém dokumentu.

Z čistě formálního hlediska lze konstatovat první rozdíl, a to ten, že řízení o individuálních oznámeních v CERD je mechanismus čistě fakultativní povahy, vzhledem k tomu že každý smluvní stát úmluvy jej musí aktivovat prohlášením uloženým u Generálního tajemníka OSN.²⁵⁴ Ekvivalentní postup u Opčního protokolu k CEDAW vyžadován není, ale vzhledem k tomu, že za účelem zavedení této procedury byl Protokol přijímán, ani by to nedávalo smysl. Opční protokol k CEDAW také neumožňuje státům žádné výhrady.²⁵⁵

Co se týče podmínek přípustnosti, obě úpravy vykazují mnoho společných znaků. Oznámení nesmí být anonymní²⁵⁶ a nesmí znamenat zneužití práva na podání oznámení.²⁵⁷ Každý stěžovatel též musí zpravidla vyčerpat všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky, s výjimkou případů, kdy je použití takových prostředků nepřiměřeně protahováno.²⁵⁸ Zde Opční protokol k CEDAW ještě doplňuje: „...nebo [takový prostředek] zřejmě nepovede ke zjednání účinné nápravy.“²⁵⁹

Dále se již oba dokumenty více či méně liší. Jak bylo výše zmíněno, Opční protokol k CEDAW vyžaduje písemnou formu všech oznámení,²⁶⁰ takový požadavek

²⁵⁴ CERD op. cit. 204, čl. 14(1) a 14(3).

²⁵⁵ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 17.

²⁵⁶ Ibid, čl. 3; CERD op. cit. 204, čl.14(6)(a).

²⁵⁷ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 4(2)(iv); Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 91(d).

²⁵⁸ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 4(1); CERD op. cit. 204, čl.14(7)(a); Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 91(e).

²⁵⁹ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 4(1).

²⁶⁰ Ibid, čl. 3.

CERD nestanoví. Aktivní legitimace v Opčním protokolu k CEDAW je upravena úžeji než v rámci CERD, zatímco Výbor CERD přijímá stížnosti jak od oběti samotné, tak i od jejích příbuzných a toho, kdo jménem oběti jedná,²⁶¹ Opční protokol k CEDAW jen od oběti a jejího zástupce.²⁶² Oba výbory pak mohou přijímat oznámení jménem oběti i bez jejího souhlasu, odůvodní-li stěžovatel řádně nedostatek takového souhlasu.²⁶³ CERD na rozdíl od Opčního protokolu k CEDAW také stanoví lhůtu, po jejímž uplynutí již stížnost nemůže být podána, a to šest měsíců od vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků,²⁶⁴ takovýto limit Opční protokol k CEDAW neurčuje. Na druhou stranu důvody nepřijatelnosti, které ze dvou dokumentů uvádí pouze Opční protokol k CEDAW jsou: zjevná nepodloženost či nedostatečná opodstatněnost podání,²⁶⁵ fakt, že věc již byla projednána v rámci jiné mezinárodní instance pro vyšetřování či řešení sporů,²⁶⁶ a pak to, že ke skutečným, které tvoří předmět oznámení, došlo před vstupem Protokolu pro příslušný stát.²⁶⁷

Nyní k samotnému procesu rozhodování o oznámení. Oba výbory informují o obdržení oznámení důvěrně stát, kterého se stížnost týká. Výbor CERD tak činí až poté, co rozhodne, že stížnost je přípustná.²⁶⁸ Výbor pro odstranění diskriminace žen může také rozhodnout o nepřijatelnosti před informováním státu, ale jinak dává státu možnost se k přípustnosti oznámení vyjádřit.²⁶⁹ Oba výbory též potřebují souhlas oběti k odhalení její totožnosti státu, jehož se oznámení týká.²⁷⁰ V rámci úpravy Opčního protokolu má stát šest měsíců na to, aby předložil „*Výboru písemné vysvětlení či prohlášení objasňující věc a případný opravný prostředek, který může tento stát poskytnout.*“²⁷¹ V rámci řízení podle CERD musí stát odpověď předložit do pouhých tří měsíců.²⁷² Jednací řád Výboru CERD dále umožňuje vyzvat strany k jejich přítomnosti

²⁶¹ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 91(b).

²⁶² Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 2.

²⁶³ Ibid, čl. 2; Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 91(b).

²⁶⁴ CERD op. cit. 204, čl.14(5).

²⁶⁵ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, Čl. 4(2)(iii).

²⁶⁶ Ibid, Čl. 4(2)(i).

²⁶⁷ Ibid, Čl. 4(2)(v).

²⁶⁸ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 94(1)

²⁶⁹ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 6(1).

²⁷⁰ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 6(1); CERD op. cit. 201, čl.14(6)(a); Rules of Procedure CERD op. cit. 228 Rule 94(1).

²⁷¹ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 6(2).

²⁷² CERD op. cit. 204, čl.14(6)(b); Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 94(2).

při řízení za účelem doplnění informací a zodpovězení případných otázek.²⁷³ Opční protokol k CEDAW žádný podobný postup neupravuje a ani v Jednacím řádu Výboru pro odstranění diskriminace žen podobnou zmínku nenajdeme. Co se týče předběžných opatření pak na rozdíl od CERD Opční protokol k CEDAW výslovně stanovuje možnost Výboru pro odstranění diskriminace žen žádat po státu jejich učinění.²⁷⁴ Takovouto pravomoc zmiňuje Jednací řád Výboru CERD také, ale méně odvážné znění použité v ustanovení nedává Výboru CERD jinou pravomoc než zmínit vhodnost nějakého opatření.²⁷⁵

Oba výbory projednávají oznámení ve světle všech informací poskytnutých stranami sporu.²⁷⁶ Po takovém projednání oznámí oba výbory stranám své názory a případná doporučení.²⁷⁷ CERD již žádný následný postup kontroly implementace takovýchto názorů a doporučení nestanoví. Naopak na základě opčního protokolu k CEDAW má stát povinnost „do šesti měsíců předložit Výboru písemnou odpověď obsahující informace o opatřeních přijatých ve světle názorů a doporučení Výboru.“²⁷⁸ Výbor pro odstranění diskriminace žen může v rámci následné kontroly žádat stát, aby předložil další informace o „opatřeních přijatých tímto státem v reakci na názory [Výboru] a případná doporučení, a to i v následných zprávách státu podle článku 18 Úmluvy.“²⁷⁹

Závěrem tedy možno shrnout, že oba dokumenty jsou si v porovnávaných částech velmi podobné. Je vidět, že Opční protokol k CEDAW se ustanoveními CERD nechal inspirovat. Rozdíly, které můžeme v jednotlivých postupech najít, vycházejí hlavně z odlišných období vzniku dokumentů. Opční protokol k CEDAW přináší tedy pravděpodobně jakousi aktualizovanou, vylepšenou verzi řízení o stížnostech.

²⁷³ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 94(5).

²⁷⁴ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 5(1).

²⁷⁵ Rules of Procedure CERD op. cit. 228, Rule 94(3).

²⁷⁶ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 7(1); CERD op. cit. 204, čl.14(7)(a) .

²⁷⁷ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 7(3); CERD op. cit. 204, čl.14(7)(b) .

²⁷⁸ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 7(4); CUSACK,S. op. cit. 30, s. 67.

²⁷⁹ Opční protokol k CEDAW op. cit. 89, čl. 7(5).

4. Rozbor vybraných individuálních stížností řešených Výborem pro odstranění diskriminace žen.

V této kapitole budou rozebrány vybrané případy, kterými se Výbor pro odstranění diskriminace žen zabýval. Pro lepší představu o tom, jak Výbor přistupuje ke stížnostem týkajícím se různých práv, jsou případy tematicky zařazeny.

4.1. Násilí na ženách.

4.1.1. A. T. v. Maďarsko.

První oznámení, které splnilo podmínky přípustnosti a bylo Výborem posuzováno co do svého meritů, bylo oznámení podané A. T. proti Maďarsku 10. října 2003.²⁸⁰

A. T., matka dvou dětí, byla po několik let obětí pravidelného těžkého domácího násilí ze strany svého druha, otce svých dětí, který stěžovatelce vyhrožoval smrtí a znásilněním jejich dětí.²⁸¹ Stěžovatelka se nemohla přestěhovat do útulku, protože jedno z dětí bylo úplně zdravotně postižené a v Maďarsku neexistovalo žádné zařízení, které by bylo vybaveno pro přijetí matky s postiženým dítětem.²⁸² Maďarský právní řád také neznal žádná ochranná opatření nebo soudní zákaz kontaktu se stěžovatelkou. Ačkoli se druh stěžovatelky odstěhoval ze společné domácnosti, pravidelně se do ní vracel, což bylo vždy spojeno s biím stěžovatelky.²⁸³ Stěžovatelka se snažila zabránit svému druhovi v přístupu do bytu, ve kterém s dětmi bydlela, civilní žalobou, kterou však v odvolacím řízení zamítl Krajský soud v Budapešti, jenž potvrdil právo druha stěžovatelky užívat byt i nadále.²⁸⁴ Stěžovatelka podala dovolání k Nejvyššímu soudu, které však mělo zanedbatelnou možnost úspěšnosti. Ani snaha o rozdělení spoluvlastnictví bytu nedošla žádného výsledku.²⁸⁵ Proti druhovi stěžovatelky sice probíhala v době podání oznámení dvě trestní řízení, ale byla iracionálně zdlouhavá a případy byly soudem neustále odkládány. Navíc druh stěžovatelky nebyl v žádném momentu řízení umístěn ve vazební věznicí. Obě trestní řízení skončila udělením poměrně nízkých pokut.²⁸⁶

²⁸⁰ A. T. v. Hungary, CEDAW, Communication No. 2/2003, UN Doc. CEDAW/C/32/D/2/2003 (26 Jan. 2005).

²⁸¹ Ibid, p. 2.1.

²⁸² Ibid.

²⁸³ Ibid, p. 2.2.

²⁸⁴ Ibid, p. 2.4.

²⁸⁵ Ibid, p. 2.5.

²⁸⁶ Ibid, p. 5.3.

Stěžovatelka namítala, že „je obětí porušení článků 2(a), (b) a (e), 5(a) a 16 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen Maďarskem.“²⁸⁷ Spolu s oznámením podala žádost o předběžné opatření. Tu Výbor vyslyšel a poslal žádost Maďarsku, které ovšem neposkytlo stěžovatelce žádnou konkrétní ochranu, pouze s ní vládní orgán odpovědný za rovné příležitosti navázal kontakt.

Maďarský stát ve svém podání předesťel, že si uvědomuje nedostatky a nedostatečnou účinnost maďarského práva, co se ochrany před domácím násilím týče, a vypočetl různé obecné kroky, které se pro její zlepšení rozhodl učinit.²⁸⁸ Stěžovatelka však v dalším podání uvedla, že navzdory slibům se její pozice nezměnila a že k žádným ochranným krokům ze strany státu v jejím případě nedošlo.²⁸⁹ Navíc parlamentní debata o změnách, jež Maďarsko ve svém podání slibovalo učinit, byla odložena ještě o několik dalších měsíců.²⁹⁰ Stěžovatelka proto urgovala Výbor, aby co nejdříve prohlásil oznámení přípustným a rozhodl o meritu věci s tím, že by tak mohlo dojít k urychlení implementace změn v Maďarsku i pro ostatní ženy.²⁹¹

Výbor po rozhodnutí, že oznámení je přípustné,²⁹² posuzoval oznámení ve světle všech jemu dostupných informací.²⁹³ Při posuzování se Výbor opřel o všeobecné doporučení č. 19 o násilí na ženách a o informace, které dříve poskytl Maďarsko v rámci periodických zpráv. Výbor zkonstatoval, že „závazky smluvního státu stanovené v článku 2(a), (b) a (e) Úmluvy zahrnují i předcházení a ochranu před násilím na ženách, kteréžto závazky – v tomto případě – zůstávají nenaplněné a zakládají podstatu porušení lidských práv a základních svobod stěžovatelky, zejména její právo na osobní bezpečnost.“²⁹⁴ Dále Výbor shledal i porušení článku 5 ve spojení s článkem 16, vzhledem k přetrvávající nerovnosti mužů a žen a neschopnost státu zbavit společnosti stereotypů o rolích žen a mužů v rodině, výrazně se projevující i v neschopnosti žen dosáhnout spravedlnosti v případech domácího násilí.²⁹⁵

²⁸⁷ Ibid, p. 3.1.

²⁸⁸ Ibid, p. 5.7 a násl.

²⁸⁹ Ibid, p. 6.1.

²⁹⁰ Ibid, p. 6.2.

²⁹¹ Ibid, p. 6.9.

²⁹² Ibid, p. 8.6.

²⁹³ Ibid, p. 9.1.

²⁹⁴ Ibid, p. 9.3.

²⁹⁵ Ibid, p. 9.4.

Výbor doporučil okamžitá opatření k zajištění fyzické a psychické integrity A. T. a její rodiny a poskytnutí bezpečného domova a vhodné pomoci finanční i právní, přiměřené závažnosti porušení.²⁹⁶ Výbor také navrhl obecné kroky za účelem zlepšení situace v Maďarsku jako například vyškolení soudů, právníků a úředníků donucovacích orgánů ohledně Úmluvy a Opčního protokolu, nebo přijetí zákona zakazujícího domácí násilí a poskytujícího ochranu a možnost soudních zákazů přibližování.²⁹⁷

4.1.2. Abramova v. Bělorusko.

S ohledem na násilí na ženách je též nutno stručně zmínit případ *Abramova v. Bělorusko*. Od ostatních oznámení se toto liší tím, že jde o násilí ze strany státu, tedy veřejnoprávního subjektu, přičemž zatím se Výbor spíše zabýval násilím v rámci sektoru soukromého.

Inga Abramova zastoupená Romanem Kisliakem podala oznámení Výboru proti Bělorusku.²⁹⁸ Stěžovatelka, novinářka a aktivistka, byla zatčena a odsouzena za správní přestupek drobné výtržnosti k trestu pěti dnů odnětí svobody.²⁹⁹ Zařízení, ve kterém byla uvězněna, se nacházelo v podzemí a bylo používáno pro věznění jak osob odsouzených v trestním řízení, tak i v řízení správním.³⁰⁰ Dle stěžovatelky byli všichni pracovníci zařízení muži, ačkoli dvě z devíti cel byly určeny ženám. Stěžovatelka uvádí, že podmínky v cele a přístup a chování zaměstnanců zařízení představovaly mučení a ponižující zacházení.³⁰¹ Dále uvádí, že využila několika různých opravných prostředků pro dosažení nápravy, ale žádný z nich se neukázal účinným. Stěžovatelka namítá porušení „článku 2(a), (b), (d), (e) a (f), článku 3 a článku 5 ve spojení s článkem 1 Úmluvy. Tvrdí, že v průběhu jejího zadržení byla podrobena nelidskému a ponižujícímu zacházení a že držení v chladné cele se rovnalo mučení.“³⁰²

Bělorusko se sice snažilo vyvrátit tvrzení Abramové, ale činilo tak pouze na základě obecného popisu zadržovacího zařízení a neposkytlo tedy žádné objasnění, co se

²⁹⁶ Ibid, p. 9.6, I.

²⁹⁷ Ibid, p. 9.6, II.

²⁹⁸ Abramova v. Belarus, CEDAW, Communication No. 23/2009, UN Doc. CEDAW/C/49/23/2009 (27 Sept. 2011).

²⁹⁹ Ibid, p. 2.1.

³⁰⁰ Ibid, p. 2.2.

³⁰¹ Ibid, p. 2.4.

³⁰² Ibid, p. 3.1.

týče stěžovatelčiny návrhů.³⁰³ Některé otázky – jako pohlaví zaměstnanců pracujících v tomto zařízení – nechalo pak úplně bez odpovědi.³⁰⁴

Výbor se při posuzování oznámení odvolal mimo jiné na všeobecné doporučení č. 19 o násilí na ženách a další dokumenty upravující zacházení s vězni. „*[F]akt, že zadržovací zařízení neodpovídají specifickým potřebám žen, představuje diskriminaci na základě článku 1 Úmluvy.*”³⁰⁵ Výbor dal stěžovatelce za pravdu a uznal, že „*stěžovatelka utrpěla morální újmu v důsledku ponižujícího jednání, sexuálního obtěžování a negativních zdravotních následků utrpěných v průběhu zadržení.*”³⁰⁶ Výbor doporučil vhodné odškodnění a doplnil i mnoho opatření obecnější povahy.

4.2. Reprodukční zdraví.

4.2.1. A.S. v. Maďarsko.

Stěžovatelkou v případě *A. S. v. Maďarsko* byla A. S., žena romského původu, zastoupená European Roma Rights Center a Legal Defence Bureau for National and Ethnic Minorities. Autorka podala 12. února 2004 oznámení, ve kterém tvrdila, že byla „*podrobena zdravotnickým personálem jedné maďarské nemocnice vynucené sterilizaci.*”³⁰⁷ Těhotná stěžovatelka, která již měla tři děti, byla přijata do nemocnice po předpokládaném termínu porodu v bolestech s krvácením a v šoku. „*Ošetřující lékař při vyšetření zjistil, že plod již v její děloze zemřel, a informoval ji o tom, že je třeba bezprostředně provést císařský řez, aby byl mrtvý plod odstraněn.*”³⁰⁸ Na operačním stole byl stěžovatelce k podpisu předložen formulář o souhlasu s císařským řezem, na němž byl ještě rukou téměř nečitelně dopsán souhlas se sterilizací.³⁰⁹ Z nemocničních záznamů je patrné, že císařský řez byl proveden do 17 minut od příjezdu vozidla záchranné služby se stěžovatelkou do nemocnice.³¹⁰ Mrtvý plod a placenta byly odstraněny a vejcovody stěžovatelky byly podvázány.³¹¹ Před odchodem z nemocnice se stěžovatelka zeptala

³⁰³ Ibid, p. 7.3.

³⁰⁴ Ibid.

³⁰⁵ Ibid, p. 7.5.

³⁰⁶ Ibid, p. 7.8.

³⁰⁷ A. S. v. Hungary, CEDAW, Communication No. 4/2004, UN Doc. CEDAW/C/36/D/4/2004 (29 Aug. 2006).

³⁰⁸ Ibid, p. 2.2.

³⁰⁹ Ibid.

³¹⁰ Ibid, p. 2.3.

³¹¹ Ibid.

lékaře na to, kdy by bylo bezpečné počít další dítě, přičemž až v tento moment jí bylo vysvětleno, co přesně sterilizace znamená a že už žádné dítě počít nemůže.³¹²

Stěžovatelka následně podala žalobu k Městskému soudu v Fehérgyarmatu, který žalobu zamítl, protože v případě stěžovatelky bylo nutné sterilizaci provést a ona k ní dala informovaný souhlas.³¹³ Odvolání bylo následně též zamítnuto bez možnosti dalšího opravného prostředku, jak bylo v rozhodnutí o zamítnutí odvolání explicitně napsáno.

Stěžovatelka před Výborem namítala porušení článků 10(h), 12 a 16(1)(e) Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen.³¹⁴ Své oznámení odůvodnila tak, že sterilizace nikdy nepředstavuje „*zárok k záchraně života, který by se v naléhavém případě mohl provést bez pacientova plného a informovaného souhlasu.*“³¹⁵ Navíc se jí nedostalo žádných konkrétních informací „*o sterilizaci a jejích následcích na její reprodukční schopnosti nebo rady ohledně plánovaného rodičovství či antikoncepčních prostředků*“ v průběhu těhotenství nebo před provedením samotné operace.³¹⁶ Stěžovatelka tedy namítá, že při podpisu daného formuláře nebyla ve stavu schopna udělit informovaný souhlas se sterilizací, který je „*vyžadován mezinárodními standardy a vnitrostátním právem a který je odvozen od respektu lidských práv žen stanovených ve Všeobecné deklaraci lidských práv, Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen a Úmluvě o právech dítěte.*“³¹⁷ Na podporu svých podání předložila stěžovatelka zprávu Centra pro reprodukční práva, Inc. jako *amicus curiae*,³¹⁸ ve které mimo jiné stálo, že objektivně nebylo možné v průběhu 17 minut přijmout stěžovatelku po příjezdu do nemocnice a vykonat všechny úkony spojené s přípravou pacientky na operaci a ještě poskytnout důkladné informace ohledně zákroku, jak je vyžadují standardy mezinárodních lidských práv a lékařské standardy.

Zástupci státu namítali především, že sterilizace nezpůsobuje trvalou neplodnost a že existují možnosti její následky zvrátit.³¹⁹ Tvrdili také, že byla stěžovatelka dostatečně

³¹² Ibid.

³¹³ Ibid, p. 2.6.

³¹⁴ Ibid, p. 3.1.

³¹⁵ Ibid, p. 3.2.

³¹⁶ Ibid, p. 3.3.

³¹⁷ Ibid, p. 9.2.

³¹⁸ Ibid, p. 9.6.

³¹⁹ Ibid, p. 4.2.

informována také s ohledem na to, že jako matka tří dětí nemohla nevědět o podstatě těhotenství a porodu.³²⁰ Navíc stát zdůraznil, že lékař může dle maďarského práva „provést sterilizaci bez toho, aby dodržoval jakýkoli speciální postup, zdá-li se to vhodné za určitých okolností.“³²¹

Výbor nejdříve prohlásil, že oznámení splnilo podmínky přípustnosti.³²² Dále usoudil, že stěžovatelce nebylo poskytnuto dostatečných informací o sterilizaci včetně rizik operace a jejích následků, alternativních postupů a antikoncepčních metod.³²³ Výbor konstatoval, že na stěžovatelce byla vykonána vynucená sterilizace. Výbor dále shledal, že stěžovatelka nemohla udělit plně informovaný souhlas a stát tak prostřednictvím zdravotnického personálu porušil články 10(h), 12 a 16(1)(e) Úmluvy. Státu doporučil, aby poskytl A. S. vhodné zadostiučinění přiměřené závažnosti porušených práv.³²⁴ Dále Výbor vyjádřil doporučení ohledně všeobecné situace v Maďarsku a systematickosti podobných porušení. Navrhl mimo jiné revizi vnitrostátní legislativy upravující principy informovaného souhlasu v případě sterilizace tak, aby bylo dosaženo souladu s mezinárodními standardy.³²⁵

Závěrem je třeba ještě dodat, že se Výbor věcí vůbec nezabýval z hlediska etnicity, což bylo kritizováno, protože nezohlednil všechna možná hlediska problémů minoritních žen.³²⁶

³²⁰ Ibid, p. 4.3.

³²¹ Ibid, p. 4.5.

³²² Ibid, p. 10.5.

³²³ Ibid, p. 11.2.

³²⁴ Ibid, p. 11.5, I.

³²⁵ Ibid, p. 11.5, II.

³²⁶ RAVNBØL, Camilla Ida. 2010. The Human Rights of Minority Women: Romani Women's Rights from a Perspective on International Human Rights Law and Politics. *International Journal on Minority and Group Rights*. 17(1): 1-45. DOI: 10.1163/157181110X12595859744123. ISSN 1385-4879. Dostupné také z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/10.1163/157181110x12595859744123>, s. 26; srov. HODSON, L. 2014. Women's Rights and the Periphery: CEDAW's Optional Protocol. *European Journal of International Law*. 25(2): 561-578. DOI: 10.1093/ejil/chu027. ISSN 0938-5428. Dostupné také z: <http://ejil.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/ejil/chu027>, s. 570.

4.3. Pracovní otázky.

4.3.1. R. K. B. v. Turecko.

R. K. B., turecká občanka v oznámení Výboru tvrdí, že se stala obětí porušení ustanovení Úmluvy ze strany Turecka, konkrétně práv zaručených „článkem 1, článkem 2 odstavci (a) a (c) článkem 5 odstavcem (a) a článkem 11 odstavci 1 (a) a (d) Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen.“³²⁷

Stěžovatelka pracovala jako „pokladní, účetní a vizážistka v kadeřnictví pro muže i ženy v Kocaeli.“³²⁸ V roce 2006 byla její smlouva zrušena údajně na základě stížnosti zákazníka.³²⁹ Před odchodem stěžovatelky se jí manažer obchodu snažil pod pohrůzkou rozšíření pomluv o jejich poměrech s jinými muži – stěžovatelka byla vdaná – donutit, aby podepsala dokument dokazující, že všem jejím právům bylo učiněno zadost. Stěžovatelka to však ani přes strach z pomluv neučinila.³³⁰

Stěžovatelka podala žalobu na náhradu odstupného a dalších škod souvisejících s ukončením zaměstnání k pracovnímu soudu s odůvodněním, že pracovní smlouva nebyla ukončena z platného důvodu.³³¹ Žalovaný, bývalý zaměstnavatel, tvrdil, že před ukončením pracovní smlouvy byla stěžovatelka několikrát upozorněna na nevhodné chování, které spočívalo v tom, že stěžovatelka ukazovala sexuálně orientované vztahy za hranicemi běžného přátelství s osobami opačného pohlaví na pracovišti, a stěžovatelce vyhrožoval, že pokud případ nevezme zpět, nařkne ji z aféry s panem M. Y.³³² Na základě výpovědí svědků vyšlo najevo, že mužští zaměstnanci v kadeřnictví však měli často tolerované mimomanželské poměry.³³³ Žalovaný dále namítal, že stěžovatelka měla poměr se spolupracovníkem D. U., jehož pracovní poměr však ukončen nebyl, v čemž stěžovatelka vidí jasnou diskriminaci na pracovišti.³³⁴ Soud rozhodl ve prospěch stěžovatelky a přisoudil jí odstupné a náhradu ostatních škod spojených s ukončením zaměstnání.³³⁵ Nároky na základě diskriminačního jednání na základě pohlaví však zamítl

³²⁷ R. K. B. v. Turkey, CEDAW, Communication No. 28/2010, UN Doc. CEDAW/C/51/D/28/2010 (13 Apr. 2012).

³²⁸ Ibid p. 2.1.

³²⁹ Ibid.

³³⁰ Ibid.

³³¹ Ibid, p. 2.2.

³³² Ibid, p. 2.3, 2.4.

³³³ Ibid, p. 2.4.

³³⁴ Ibid, p. 2.6.

³³⁵ Ibid, p. 2.7.

jako neprůkazné.³³⁶ Stěžovatelka podala odvolání proti tomuto rozhodnutí, které odvolací soud odmítl bez jakéhokoli vysvětlení. Proto stěžovatelka podala oznámení k Výboru pro odstranění diskriminace žen.

Výbor uznal oznámení přípustným a shledal, že Turecko porušilo článek 2(a) a (c), protože „nezajistilo praktické naplnění principu rovného zacházení a účinnou ochranou žen před jakýmkoli diskriminačním jednáním na základě pohlaví“ u tureckých soudů, protože ani soud první instance, ani odvolací soud se náležitě nevypořádaly s námitkou diskriminačního jednání vůči stěžovateli.³³⁷

Výbor dále shledal, že Turecko porušilo článek 5(a), když jeho soudy jednoznačně učinily svá rozhodnutí na základě stereotypů o roli žen a mužů a když považovaly za přijatelné, aby muži – na rozdíl od žen – navazovali mimomanželské vztahy.³³⁸ „Výbor zdůraznil, že plná implementace Úmluvy vyžaduje, aby smluvní státy nejen učinily kroky k odstranění přímé a nepřímé diskriminace a zlepšily tak pozici žen de facto, ale také aby změnily a transformovaly genderové stereotypy a odstranily je, jakožto příčinu i následek diskriminace žen.“³³⁹

Výbor byl také toho názoru, že i chování zaměstnavatele vůči stěžovateli představuje diskriminaci na základě pohlaví, a shledal, že stát porušil článek 11(a) a (d).³⁴⁰

Výbor doporučil, aby Turecko vhodně odškodnilo stěžovatelku, a navrhl obecná opatření za účelem uvedení v život principů rovného zacházení u příslušných soudů.³⁴¹

4.4. Otázky identity.

4.4.1. Cristina Muñoz-Vargas y Sainz de Vicuña v. Španělsko.

Oznámení Cristiny Muñoz-Vargas y Sainz de Vicuña proti Španělsku bylo prohlášeno za nepřijatelné na základě článku 4(2)(e) Opčního protokolu k CEDAW, protože k rozhodným skutečnostem, jež byly předmětem oznámení, došlo před datem nabytí účinnosti Protokolu pro Španělsko. Tento případ je ale zajímavé stručně zmínit kvůli

³³⁶ Ibid, p. 2.8.

³³⁷ Ibid, p. 8.7.

³³⁸ Ibid, p. 8.8.

³³⁹ Ibid.

³⁴⁰ Ibid, p. 8.9.

³⁴¹ Ibid, p. 8.10.

individuálnímu stanovisku osmi členů Výboru, kteří oznámení považovali za nepřipustné též *ratione materiae*, což bylo experty velmi kritizováno.

Cristina Muñoz-Vargas y Sainz de Vicuña je prvorozená dcera Enrique Muñoz-Vargas y Herreros de Tejada, který je držitelem šlechtického titulu Hrabě z Bulnes.³⁴² Podle španělského práva dědí šlechtický titul prvorozené dítě, ale dcera pouze pokud nemá mladších bratrů.³⁴³ Na základě tohoto zákona zdědil titul Hrabě z Bulnes mladší bratr stěžovatelky.³⁴⁴ Ta však namítá, že daný zákon porušuje závazky vyplývající z Úmluvy, a to konkrétně článek 2 (f).

Osm členů Výboru se v individuálním stanovisku vyjádřilo tak, že oznámení je též nepřipustné na základě článku 4(2)(b) Protokolu, že je tedy neslučitelné s ustanoveními Úmluvy. Členové podali následující vysvětlení: „*[D]otčený šlechtický titul má čistě symbolickou a zdvořilostní hodnotu a postrádá právního nebo materiálního účinku. Proto považujeme podobné stížnosti ohledně následnictví k takovýmto šlechtickým titulům za neslučitelné s ustanoveními Úmluvy, která jsou zaměřena na ochranu žen před diskriminací, jejímž následkem je zhoršení nebo odmítnutí uznání, užívání nebo výkon lidských práv a základních svobod ženami.*“³⁴⁵

Je překvapující, že jméno nebo titul nebylo tolika členy Výboru uznáno za důležitou součást identity ženy.³⁴⁶ Proto tedy bylo toto individuální stanovisko kritizováno jako dosti zpátečnické. Dá se však předpokládat, že se názory Výboru do budoucna budou měnit a stanou se tak odvážnými jako v případě násilí na ženách.

³⁴²Cristina Muñoz-Vargas y Sainz de Vicuña v. Spain, CEDAW, Communication No. 7/2005, UN Doc. CEDAW/C/39/D/7/2005 (9 Aug. 2007).

³⁴³ Ibid, p. 2.2.

³⁴⁴ Ibid, p. 2.3.

³⁴⁵ Ibid, p. 12.2.

³⁴⁶ HODSON, L. op. cit. 327, s. 573.

5. Vyšetřování závažného a systematického porušování práv v Ciudad Juárez v Mexiku.

Jak bylo uvedeno výše, Výbor pro odstranění diskriminace žen dokončil k dnešnímu dni tři vyšetřování na základě článku 8 Protokolu. Pro ilustraci tohoto vyšetřovacího postupu bude dále popsáno vyšetřování, které Výbor provedl v Ciudad Juárez v Mexiku. Kapitola bude zaměřena na proces vyšetřování, doporučení Výboru a následnou odpověď mexické vlády obsahující konkrétní kroky implementace doporučení Výboru.

5.1. Průběh vyšetřování.

*„Dopisem datovaným 2. října 2002 dvě neziskové organizace, Equality Now a Casa Amiga, první se sídlem v New Yorku, Spojené státy americké, a druhá v Ciudad Juárez, Mexiko, požádaly Výbor, aby provedl šetření únosů, znásilňování a vražd žen v Ciudad Juárez, stát Chihuahua, a jeho okolí podle článku 8 Protokolu.“*³⁴⁷ Organizace tvrdily, že od roku 1993 v oblasti bylo zabito 230 mladých žen a dívek, většinou pracujících na *maquiladoras*.³⁴⁸ Výbor již v závěrech zkoumání páté periodické zprávy podané mexickou vládou na základě článku 18 Úmluvy vyjádřil zvláštní znepokojení ohledně zjevné bezvýslednosti vyšetřování četných vražd žen a neschopnosti mexických úřadů identifikovat pachatele a přivést je před soud.³⁴⁹ Výbor tedy na své dvacáté deváté schůzi v červenci 2003 určil dvě své členky – Mariú Reginu Tavares da Silva a Mariú Yolandu Ferrer Gomez, aby provedly šetření a o jeho závěrech informovaly Výbor, a dále rozhodl požádat mexickou vládu o souhlas s návštěvou na základě článku 8(2) Protokolu.³⁵⁰

V průběhu návštěvy Mexika provedly Tavares da Silva a Ferrer Gomez bezpočet rozhovorů jak s mexickými vládními úřady, tak s nevládními lidskoprávními organizacemi, rodinami obětí i s orgány OSN.³⁵¹ *„Mexická vláda poskytla plnou podporu návštěvě a spolupracovala po celou dobu... Učinila vše nutné v México City i ve státě*

³⁴⁷ CEDAW. Report on Mexico produced by the CEDAW Committee under article 8 of the Optional Protocol to the Convention, and reply from the Government of Mexico. 27 January 2005, UN Doc CEDAW/C/2005/OP.8/MEXICO, p. 3.

³⁴⁸ *Maquiladoras* jsou montážní závody v Mexiku.

³⁴⁹ CEDAW Report on Mexico op. cit. 348.

³⁵⁰ Ibid, p. 8.

³⁵¹ Ibid, p. 10 a násl.

*Chihuahua, aby zajistila, že dvě expertky provádějící vyšetřování mohly dokončit naplánovaný program práce co nejefektivněji, a zajistila jejich stálou bezpečnost.*³⁵²

Tavares da Silva a Ferrer Gomez předaly následně své závěry, plynoucí z prošetření věci, Výboru.

5.2. Závěry vyšetřování a nápravná doporučení.

V lednu 2004 Výbor prodiskutoval závěry vyšetřování a vydal o něm komplexní zprávu obsahující šestnáct doporučení, kterou důvěrně předal mexické vládě. „*Ve světle informací získaných skupinou expertů v průběhu návštěvy teritoria smluvního strany Výbor [shledal], že skutečnosti tvrzené a uvedené v počátečních a následných oznámeních Equality Now a Casa Amiga ve spojení s Mexican Committee for Defence and Promotion of Human Rights zakládají závažná a systematická porušení ustanovení Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen [(konkrétně článků 1, 2, 3, 5, 6, a 15 Úmluvy)]³⁵³, tak jako [všeobecného doporučení č. 19 o násilí na ženách].“³⁵⁴ Výbor vyjádřil silné znepokojení z toho, že vážná a systematická porušování práv žen přetrvávala po celých deset let v Ciudad Juárez a navíc se ještě rozšiřovala do ostatních oblastí Mexika a mexické úřady nebyly schopny je vymýtit, potrestat viníky a poskytnout rodinám obětí náležitou pomoc.³⁵⁵ Výbor vyjádřil názor, že vraždy žen nejsou pouhými sporadickými incidenty, ale spíše „*systematická porušování práv žen, postavená na kultuře násilí a diskriminace založené na přesvědčení o méněcennosti žen.*“³⁵⁶*

„*Výbor přijal šestnáct doporučení zaměřených na vyšetřování a trestání daných trestných činů.*“³⁵⁷ Obecná doporučení se zaměřují na soulad situace v Mexiku s ustanoveními Úmluvy, tedy: vymýtit diskriminaci nejen na všech úrovních státních struktur, ale též jakékoli diskriminační jednání jakýchkoli fyzických osob, organizací či podniků.³⁵⁸ Výbor zdůraznil povinnost všech úřadů na všech úrovních předcházet násilí na ženách a chránit jejich lidská práva.³⁵⁹ Také vyjádřil nutnost integrovat genderovou

³⁵² Ibid, p. 18.

³⁵³ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 664.

³⁵⁴ CEDAW Report on Mexico op. cit. 348, p. 259.

³⁵⁵ Ibid, p. 260.

³⁵⁶ Ibid, p. 261.

³⁵⁷ RUDOLF, B. op. cit. 3, s. 665.

³⁵⁸ CEDAW Report on Mexico op. cit. 348, p. 264.

³⁵⁹ Ibid, p. 266.

perspektivu do všech vyšetřování, politiku proti násilí a relevantních sociálních programů.³⁶⁰ Čtvrté a poslední z obecných doporučení neopomíná utužení dialogu s organizacemi občanské společnosti.³⁶¹

V části zaměřené konkrétněji na postupy vyšetřování a trestání pachatelů Výbor doporučuje mimo jiné hlavně posílit koordinaci a spolupráci mezi federálními a státními úřady pomocí již existující společné agentury v Ciudad Juárez, tak aby každý případ byl vyřízen společně oběma úřady.³⁶² Federální vláda by měla zvážit, zda by nebylo vhodné udělit federálním úřadům působnost pro všechny trestné činy sexuálního násilí, které nebyly v posledních deseti letech vyřešeny.³⁶³ Výbor dále zdůraznil nutnost důkladně vyšetřit a potrestat jakoukoli nedbalost nebo dokonce spoluvinu veřejných úřadů na zmizeních a vraždách žen a získávání doznání mučením.³⁶⁴ Výbor doporučil ustanovení mechanismů včasného varování a pátrání v naléhavých případech vzhledem k úzkému spojení zmizení žen s jejich vraždami a vzhledem k tomu, že v těchto případech je prvních dvacet čtyři hodin rozhodujících.³⁶⁵ Mexické úřady mají také zajistit úplnou autonomii a nezávislost forenzních oddělení a znalců ve vyšetřování daných trestných činů a poskytnout jim potřebná vyškolení a prostředky, tak jako i ostatním veřejným činitelům zapojeným do vyšetřování.³⁶⁶ „Výbor též doporučuje založení národního registru zavražděných a unesených žen.“³⁶⁷ Dále se Výbor vyjádřil k zacházení s matkami a příbuznými obětí, s nimiž by mělo být jednáno s náležitým respektem, ohleduplností a soucitem v souladu s principy lidskosti a respektem k základním právům lidských bytostí.³⁶⁸

V poslední části doporučení týkajících se předcházení násilí, zajištění bezpečnosti a ochrany a podpory lidských práv Výbor doporučuje zorganizování masivních a dlouhodobých kampaní za účelem vymýcení diskriminace žen a propagace rovnosti mezi muži a ženami, a to za účasti mužů a chlapců,³⁶⁹ dále navrhuje zvýšení povědomí

³⁶⁰ Ibid, p. 268.

³⁶¹ Ibid, p. 270.

³⁶² Ibid, p. 272.

³⁶³ Ibid.

³⁶⁴ Ibid, p. 274.

³⁶⁵ Ibid, p. 276.

³⁶⁶ Ibid, p. 278.

³⁶⁷ Ibid.

³⁶⁸ Ibid, p. 280.

³⁶⁹ Ibid, p. 288.

o otázkách diskriminace žen v masových médiích a též podporu školení a dalšího vzdělávání veřejných činitelů, zejména soudců.³⁷⁰ Mexická vláda má též „*zlepšit svou politiku a programy na předcházení násilí zahrnující mechanismy včasného varování, posílení bezpečnosti v nebezpečných a izolovaných oblastech, monitorovací programy, systematické informování o bezpečnostních opatřeních a tak dále.*“³⁷¹ Je třeba též zajistit právní podporu a přístup k soudu obětem násilí na ženách a jejich příbuzným a řádně se postarat o děti unesených nebo zavražděných žen.³⁷² Jako poslední Výbor navrhuje posílení úřadu Federální komisařky pro předcházení, trestání a vymýcení násilí na ženách v Ciudad Juárez, poskytnout mu dostatečné pravomoci, finanční prostředky a zaměstnance, aby mohl řádně vykonávat své úkoly ve spolupráci s ostatními mexickými úřady na všech úrovních.³⁷³

5.3. *Odpověď mexické vlády.*

Mexická vláda měla povinnost do šesti měsíců předložit odpověď obsahující kroky a opatření učiněná na základě nálezů a doporučení Výboru v souladu s článkem 8(4) Protokolu a učinila tak 21. července 2004. Poté Výbor vyzval mexickou vládu, aby předložila detailní zprávu o opatřeních učiněných za účelem implementace doporučení a výsledků jimi dosažených, na základě článku 9(2) Protokolu, tuto zprávu předložila vláda Výboru 17. ledna 2005.

Mexiko uznalo, že vraždy žen představují závažný útok na práva žen, když mezi rokem 1993 a květnem 2003 bylo podle vlády Ciudad Juárez zavražděno 344 žen a šedesát šest procent těchto vražd bylo následkem násilí ze strany manželů, druhů nebo jiných blízkých členů rodiny obětí.³⁷⁴ Přiznalo také, že původ těchto hrubých porušování lidských práv žen spočívá v pevně zakotvených kulturních vzorcích diskriminace, proti nimž se těžko bojuje, a tento boj je navíc znesnadňován nedostatkem lidských a finančních zdrojů na straně úřadů.³⁷⁵

Mexická vláda se znovu přihlásila ke svým závazkům vyplývajícím z Úmluvy a Protokolu a prohlásila, že v případě Ciudad Juárez „*nepozornost úřadů a jejich*

³⁷⁰ Ibid.

³⁷¹ Ibid, p. 290.

³⁷² Ibid, p. 292.

³⁷³ Ibid, p. 294.

³⁷⁴ Ibid, s. 55.

³⁷⁵ Ibid, s. 93

*neschopnost problém řešit v průběhu dřívějších let byla vyřešena a situace se obecně zlepšila.*³⁷⁶ Dále konkrétně popsala kroky a opatření, která byla učiněna k implementaci doporučení Výboru, a dodala, že již bylo dosaženo velkého pokroku, ačkoli ještě mnoho prostoru pro zlepšení nadále zůstává.³⁷⁷ „*Avšak, je třeba uznat, že v Mexiku existují sociální situace, stereotypy, postoje, hodnoty a dlouholeté kulturní tradice a zvyky, které se zachovaly v průběhu historie a omezují rozvoj potenciálu žen a které však nemohou být změněny okamžitě.*“³⁷⁸

Na druhou stranu však vláda Spojených států mexických zdůraznila, že za účelem snazší implementace doporučení Výboru by bylo lepší, aby Výbor napříště formuloval doporučení s větší analytickou přísností práce expertů a více informacemi o důvodech, na jejichž základě došel Výbor ke konkrétním doporučením.³⁷⁹

Závěrečná zpráva o vyšetřování obsahující popis skutkového stavu a průběhu vyšetřování, doporučení Výboru a odpověď mexické vlády byla vydána 27. ledna 2005 na třicáté druhé schůzi Výboru.

Závěrem je nutno ještě dodat, že Výbor při posuzování poslední periodické zprávy Mexika opětovně vyjádřil velké znepokojení nad množstvím násilí, s nímž se potýkají ženy v Mexiku. Z doporučení, která Výbor Mexiku navrhl je vidět, že má mexická společnost před sebou ještě velmi dlouhou cestu, než se ženy budou moci cítit ve všech oblastech země bezpečně, a že doporučení vzešlá z vyšetřování ještě zdaleka nedošla své plné implementace.³⁸⁰

³⁷⁶ Ibid, s. 92.

³⁷⁷ Ibid, s. 93.

³⁷⁸ Ibid.

³⁷⁹ Ibid.

³⁸⁰ CEDAW. Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women – Mexico. (2012) CEDAW/C/MEX/CO/7-8.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo popsat kontext a důvody přijetí Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen, porovnat jeho ochranné mechanismy s mechanismy podobných mezinárodních lidskoprávních smluv a předestřít činnost Výboru pro odstranění diskriminace žen na základě ustanovení Protokolu.

V práci bylo vysvětleno, že Opční protokol bylo třeba přijmout hlavně za účelem zavedení možnosti podání individuálního oznámení k Výboru, aby tak byla zefektivněna ochrana lidských práv žen zaručených Úmluvou. Řízení o takovýchto oznámeních, podmínky jejich přípustnosti a následky jejich posouzení Výborem byly detailně popsány. Nebyl opomenut ani druhý mechanismus ochrany Protokolu, a to vyšetřování závažného a systematického porušování práv zaručených Úmluvou.

Mechanismy implementace Úmluvy zavedené Protokolem byly pak srovnány s mechanismy poskytnutými třetím Opčním protokolem k Úmluvě o právech dítěte, který si vzal Opční protokol k CEDAW za předlohu, a proto se tedy oba dokumenty v mnohém neliší. K dalšímu srovnávání bylo vybráno řízení o stížnostech upravených Úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace. I zde se ukázalo, že nelze nalézt mnoho rozdílů mezi oběma úpravami, zde se totiž naopak Opční protokol k CEDAW nechal srovnávanou úpravou CERD velmi inspirovat. Rozdíly, které Opční protokol k CEDAW vykazuje, jsou spíše vylepšeními úpravy CERD, která umožnil též časový odstup mezi přijetím CERD a přijetím Opčního protokolu k CEDAW.

Fungování ochranných mechanismů přijatých Protokolem pak bylo popsáno ve světle jejich praktického využití. Bylo vybráno pět oznámení posouzených Výborem, byl stručně popsán skutkový stav, na kterém se zakládala a dále postup posuzování Výborem, shledaná porušení a doporučení za účelem nápravy porušení práv. Dále byla popsána první zpráva Výboru o vyšetřování závažných a systematických porušení práv zaručených Úmluvou týkající se únosů, znásilňování a vražd žen ve městě Juárez ve státě Chihuahua. Práce popisuje proces vyšetřování porušení, doporučení adresovaná Výborem mexické vládě a následnou odpověď mexického státu obsahující informace o implementaci těchto doporučení.

Ačkoli ochrana práv žen jistě nedošla ještě dokonalosti, Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen nabízí velmi účinné nástroje ochrany, a je tak bez jakýchkoli pochyb pozitivním krokem vpřed.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

❖ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), adopted by G. A. Res. 180, U.N. GAOR, 34th. Sess. Sup No. 46, at 193, U.N. Doc. A/34/46 (1979).

Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 6 October 1999, UNGA, United Nations, Treaty Series, vol. 2131, p. 83.

Convention on the Rights of the Child (CRC), UNGA, 20 November 1989, United Nations, Treaty Series, vol. 1577, s. 3.

Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure (OP3-CRC), UNGA, 19 December 2011, United Nations, Treaty Series, A-27531.

International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, UNGA, 21 December 1965, United Nations, Treaty Series, vol. 660, p. 195, čl. 8(1).

Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 10 December 1984, UNGA, United Nations, Treaty Series, vol. 1465, p. 85, available at: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3a94.html> [accessed 17 April 2015].

International Covenant on Civil and Political Rights (adopted 16 December 1966, entered into force 23 March 1976) 999 UNTS 171 (ICCPR).

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (adopted 16 December 1966, entered into force 03 January 1976) UNTS I-14531 (ICESCR).

Vídeňská úmluva o smluvním právu (1969), přijata 23. května 1969, v účinnosti od 27. ledna 1980, UNTS I-18232.

❖ AKTA ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

United Nations, *Treaty Series*, Treaties and International Agreements Registered or Filed and Recorded with the Secretariat of the United Nations, New York 1990, vol. 1249, p 123.

UNGA Res 2263 (XXII) (přijata 7. listopadu 1967).

UNGA Res 62/218, *Convention on Elimination of All Forms of Discrimination against Women*, A/RES/62/218, adopted on 22 February 2007, available at undocs.org/A/RES/62/218; SMITH, R. op. cit. 7, s. 77.

Official Records of the General Assembly, Fiftieth Session, Supplement No. 38 (A/50/38). Dostupné z <http://www.un.org/documents/ga/docs/50/plenary/a50-38.htm>, [cit. 2015-04-16].

World Plan of Action for the Implementation of the Objectives of the International Women's Year, the Declaration of Mexico on the Equality of Women and their Contribution to Development and Peace, UN Doc. E/CONF.66/34 (76.IV.1) Part II.

Vienna Declaration and Programme of Action (25. června 1993) UN Doc. A/CONF.157/23 (Část II.).

❖ VÝBOR PRO ODSTRANĚNÍ DISKRIMINACE ŽEN

Rules of procedure for the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, Annex I of the Report of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women (A/56/38), Part three.

CEDAW. Concluding Observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women – Mexico. (2012) CEDAW/C/MEX/CO/7-8.

A. S. v. Hungary, CEDAW, Communication No. 4/2004, UN Doc. CEDAW/C/36/D/4/2004 (29 Aug. 2006).

A. T. v. Hungary, CEDAW, Communication No. 2/2003, UN Doc. CEDAW/C/32/D/2/2003 (26 Jan. 2005).

Abramova v. Belarus, CEDAW, Communication No. 23/2009, UN Doc. CEDAW/C/49/23/2009 (27 Sept. 2011).

Cristina Muñoz-Vargas y Sainz de Vicuña v. Spain, CEDAW, Communication No. 7/2005, UN Doc. CEDAW/C/39/D/7/2005 (9 Aug. 2007).

R. K. B. v. Turkey, CEDAW, Communication No. 28/2010, UN Doc. CEDAW/C/51/D/28/2010 (13 Apr. 2012).

Report on Mexico produced by the CEDAW Committee under article 8 of the Optional Protocol to the Convention, and reply from the Government of Mexico. 27 January 2005, UN Doc CEDAW/C/2005/OP.8/MEXICO.

❖ VÝBOR PRO ODSTRANĚNÍ RASOVÉ DISKRIMINACE

CERD. Guidelines to Follow-up on Concluding Observations and Recommendations. 68th session CERD/C/68/Misc.5/Rev.1, 2 March 2006. Dostupné z: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/1_Global/INT_CERD_FGD_5554_E.pdf.

Report of the Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, 1993, UN Doc. A/48/18, Annex III. Dostupné z: http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/docs/A_48_18_Annex_III_English.pdf.

CERD. *Rules of procedure of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination: CERD/C/35/Rev. 3*. New York: United Nations, 1986, 1 v. (various pagings). ISBN 92-105-4001-8. Dostupné z: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CERD%2fC%2f35%2fRev.3&Lang=en.

❖ ODBORNÁ LITERATURA

BOUTROS-GHALI, Boutros. *The United Nations and the Advancement of Women, 1945-1996*. Rev. ed. New York: Dept. of Public Information, United Nations, c1996, 845 p. ISBN 92-110-0603-1.

RUDOLF, Beate, Marsha A. FREEMAN a C. CHINKIN. *The UN Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women: a Commentary*. New York:

Oxford University Press, 2012, 476 - 487. Oxford Commentaries on International Law. ISBN 0199565066.

SMITH, Rhona K. *Textbook on International Human Rights*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2012, xxvii, 411 p. ISBN 978-019-9603-343.

STEINER, Henry J., Philip ALSTON a Ryan GOODMAN. *International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals : Text and Materials / Henry J. Steiner, Philip Alston, Ryan Goodman*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2008, xxxix, 1492 p. ISBN 978-019-9279-425.

ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xii, 170 s. Beckova skripta. ISBN 978-807-4003-189.

VAN BOVEN, Theo. Prevention, Early-Warning and Urgent Procedures: A New Approach by the Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.

WAART, P, Erik DENTERS a Nico SCHRIJVER. *Reflections on International Law from the Low Countries: in Honour of Paul de Waart*. Cambridge, MA: Sold and distributed in the U.S.A. and Canada by Kluwer Law International, c1998, 165 - 182. Developments in international law, v. 29. ISBN 9041105034, s 165.

❖ ODBORNÉ ČLÁNKY

BYRNES, Andrew. Slow and Steady Wins the Race?: The Development of an Optional Protocol to the Women's Convention. *American Society of International Law: Proceedings of the Annual Meeting*. 1997, č. 91, 383 - 389. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25659152>.

CARTWRIGHT, Silvia. Rights and Remedies: the Drafting of an optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. *Otago Law Review*. 1998, č. 9, 239 - 254. Dostupné z: <http://www.lawlib.utoronto.ca/Diana/fulltext/cart.htm>.

COOK, Rebecca J. Women's International Human Rights Law: The Way Forward. *Human Rights Quarterly*. 1993, roč. 12, č. 2, s. 230-261. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/762538>.

CUSACK, Simone a Lisa PUSEY. CEDAW and the Rights to Non-Discrimination and Equality. *Melbourne Journal of International Law*. 2013, 54 - 92.

DE BECO, G. The Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure: Good News?. *Human Rights Law Review*. 2013-07-17, vol. 13, issue 2, s. 367-387. DOI: 10.1093/hrlr/ngt015. Dostupné z: <http://hrlr.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/hrlr/ngt015>.

FELICE, William F. UN Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: Race, and Economic and Social Human Rights. *Human rights Quarterly*. Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 2002, roč. 24, č. 2, s. 205-236.

HODSON, L. 2014. Women's Rights and the Periphery: CEDAW's Optional Protocol. *European Journal of International Law*. 25(2): 561-578. DOI: 10.1093/ejil/chu027. ISSN 0938-5428. Dostupné také z: <http://ejil.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/ejil/chu027>.

JOHNSTONE, Rachael Lorna. 2006. Feminist Influences on the United Nations Human Rights Treaty Bodies. *Human rights Quarterly*. Baltimore, Md.: Johns Hopkins University Press, 28(1): 148-185. ISSN 0275-0392.

LEE, Yanghee. Communications Procedure under the Convention on the Rights of the Child: 3rd Optional Protocol. *The International Journal of Children's Rights*. 2010-11-01, vol. 18, issue 4, s. 567-583. DOI: 10.1163/157181810X527239. Dostupné z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/10.1163/157181810x527239>.

MERON, Theodor. The Meaning and the Reach of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination. *The American Journal of International Law*. Washington, etc.: American Society of International Law [etc.], 1985, roč. 79, č. 2, s. 283-318. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2201704>.

RAVNBØL, Camilla Ida. 2010. The Human Rights of Minority Women: Romani Women's Rights from a Perspective on International Human Rights Law and Politics. *International Journal on Minority and Group Rights*. 17(1): 1-45. DOI:

10.1163/157181110X12595859744123. ISSN 1385-4879. Dostupné také z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/10.1163/157181110x12595859744123>.

TANG, Kwong-leung. Combating Racial Discrimination: The Effectiveness of an International Legal Regime. *The British journal of social work*. London: British Association of Social Workers, 2003, č. 33, s. 17-29.

THORNBERRY, Patrick. Confronting Racial Discrimination: A CERD Perspective. *Human Rights Law Review*. Nottingham, U.K.: Nottingham University Press, 2001-, č. 5, s. 239-269.

❖ ELEKTRONICKÉ ZDROJE

African Committee of Experts on the Rights and Welfare of the Child: Communications. ACERWC. *African Committee of Experts on the Rights and Welfare of the Child: Communications* [online]. 2011, April 23, 2015 [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://acerwc.org/the-committees-work/communications>.

Committee on the Elimination of Discrimination against Women: General Recommendations. OHCHR. *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights: Committee on the Elimination of Discrimination against Women - General Recommendations* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/comments.htm>.

UN Women: United Nations Entity for Gender Equality and Empowerment for Women. In: *Convention on Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: History of the Protocol* [online]. 2009 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/history.htm>.

United Nations Bibliographic Information System. UNITED NATIONS. *UNBIS: United Nations Bibliographic Information System* [online]. - [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?profile=voting&index=.VM&term=ares34180>.

United Nations Treaty Collection (UNTC): 8. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. UNITED NATIONS. *United Nations Treaty*

Collection [online]. 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtds_g_no=IV-8&chapter=4&lang=en#17.

United Nations Treaty Collection (UNTC):: *8. b Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women* [online]. 2015 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z:
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtds_g_no=IV-8-b&chapter=4&lang=en.

United Nations Treaty Collection (UNTC): 11. Convention on the Rights of the Child. UNITED NATIONS. *United Nations Treaty Collection* [online]. 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z:
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtds_g_no=IV-11&chapter=4&lang=en; srov. DE BECO, G. op. cit. 126, s. 368.

United Nations Treaty Collection (UNTC): 11. d Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure. UNITED NATIONS. *United Nations Treaty Collection* [online]. 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z:
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtds_g_no=IV-11-d&chapter=4&lang=en

United Nations Human Rights: Office of the High Commissioner for Human Rights. UNITED NATIONS. *Early-Warning and Urgent Procedures* [online]. 2015 [cit. 2015-05-03]. Dostupné z:
<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CERD/Pages/EarlyWarningProcedure.aspx#about>

RESUMÉ

Práce se zabývá Opčním protokolem k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (přiját roku 1999, účinnosti nabyt 22. prosince 2000). Tato mezinárodní smlouva přináší ženám dva zásadní mechanismy ochrany jejich práv, a to možnost podat individuální oznámení proti státu, který porušil jejich práva, a pravomoc Výboru pro odstranění diskriminace žen provádět šetření závažného a systematického porušování práv zaručených Úmluvou.

První kapitola se zaměřuje na nastínění kontextu, v jehož rámci byl Protokol přijat, a důvodů, jež k tomuto přijetí vedly. Představuje CEDAW, její vznik a mechanismy implementace v ní obsažené. Potřeba přijmout opční protokol k Úmluvě vznikla, protože mechanismy upravené v Úmluvě samotné se ukázaly jako naprosto nedostatečné pro účinnou ochranu žen před diskriminací. Kapitola detailně popisuje úpravu obou mechanismů implementace zavedené Protokolem.

Druhá a třetí kapitola se zabývají srovnáním Protokolu a prostředků ochrany v něm stanovených s podobnými mechanismy poskytnutými v rámci ochrany práv dítěte třetím Opčním protokolem k Úmluvě o právech dítěte a v rámci Úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace. Srovnání s těmito dokumenty má zvláštní význam, vzhledem k tomu, že dívky do osmnácti let a barevné ženy (*women of color*) představují zvláště zranitelné skupiny diskriminovaných žen.

Ve čtvrté a páté kapitole se práce zaměřuje na praktickou stránku Opčního protokolu k CEDAW. Ve čtvrté kapitole je popsáno pět rozhodnutí Výboru o individuálních oznámeních podaných ženami, které se staly obětí porušení svých práv vyplývajících z CEDAW jedním z jejích smluvních států. Oznámení byla rozdělena tematicky dle oblastí práv, kterých se týkají: násilí na ženách, reprodukční zdraví, pracovní otázky a otázky identity. V páté kapitole je pak stručně popsána první zpráva Výboru o vyšetřování závažného a systematického porušování práv zaručených Úmluvou, a to zpráva o vyšetřování týkající se únosů, znásilňování a vražd žen ve městě Juárez ve státě Chihuahua, Spojených států mexických.

RESUMÉ IN ENGLISH

ENGLISH TITLE OF THE THESIS: OPTIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION ON ELIMINATION OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN

The thesis is concerned with the Optional Protocol to the Convention on Elimination of All Forms of Discrimination against Women (adopted in 1999 and entered into force on December 22nd, 2000). This international treaty offers women two significant mechanisms to protect their rights – the possibility to submit an individual communication to the Committee on Elimination of Discrimination against Women against a State Party to both the Convention and the Protocol and the competence of the Committee to carry out investigations into grave and systematic violations of rights set out in the Convention.

The first chapter focuses on the context of and reasons for the adoption of the Protocol. Firstly, the CEDAW, its origins and implementation mechanisms are introduced. The need for an optional protocol clearly arose from the insufficiency of the protection mechanisms enshrined in CEDAW itself in the quest of protection of women in their everyday encounters with discrimination. The chapter describes the new implementation mechanisms introduced by the Protocol.

Furthermore, the second and third chapters compare the protection mechanisms laid down in the Protocol and similar mechanisms offered in the framework of protection of child's rights by the Third Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child and within the Convention on Elimination of All Forms of Racial Discrimination. The comparison made with the abovementioned instruments is particularly significant as girls younger than eighteen years of age and women of color belong to particularly vulnerable groups of discriminated women.

Lastly, a more practical approach to the Protocol is used in the fourth and fifth chapter. In the fourth chapter, five individual communications submitted by women – victims of violations of their rights set out in the Convention – considered by the Committee are described. The communications are sorted in four subchapters according to the rights they concern: violence against women, reproductive health, labor issues and identity issues. The fifth chapter briefly depicts the first report of the Committee on inquiry into grave

and systematic violations of the rights set out in the Convention i. e. the report concerning inquiry into abductions, rape and murders of women in Ciudad Juárez, State of Chihuahua, in the United States of Mexico.

KLÍČOVÁ SLOVA

- CEDAW
- lidská práva žen
- Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen
- individuální oznámení
- vyšetřování závažných a systematických porušení CEDAW

KEY WORDS

- CEDAW
- human rights of women
- Optional Protocol to the Convention on Elimination of All Forms of Discrimination against Women
- individual communications
- inquiry into grave and systematic violations of CEDAW